

Treball de Fi de Grau

Títol

Anàlisi de la desinformació digital sobre el 5G i la COVID-19 durant la pandèmia (2020–2022)

Autoria

Guillem Bas Boleda

Professorat tutor

Ramon Voces Merayo

Grau

Comunicació Audiovisual	
Periodisme	
Publicitat i Relacions Públiques	
Comunicació Interactiva	X
Comunicació de les Organitzacions	

Tipus de TFG

Projecte	
Recerca	X

Data

Del 10 al 13 de juny de 2025	X
De l'1 al 2 de setembre de 2025	

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:	Anàlisi de la desinformació digital sobre el 5G i la COVID-19 durant la pandèmia (2020–2022)			
Castellà:	Análisis de la desinformación digital sobre el 5G y la COVID-19 durante la pandemia (2020–2022)			
Anglès:	Analysis of digital disinformation about 5G and COVID-19 during the pandemic (2020–2022)			
Autoria:		Guillem Bas Boleda		
Professorat tutor:		Ramon Voces Merayo		
Curs:	2024/25	Grau:	Comunicació Audiovisual	
			Periodisme	
			Publicitat i Relacions Públiques	
			Comunicació Interactiva	X
			Comunicació de les Organitzacions	

Paraules clau (mínim 3)

Català:	desinformació, fake news, 5G, xarxes socials, COVID-19, conspiració
Castellà:	desinformación, fake news, 5G, redes sociales, COVID-19, conspiración
Anglès:	disinformation, fake news, 5G, social media, COVID-19, conspiracy

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:	Aquest treball analitza la construcció i difusió de narratives conspiratives que vinculen el 5G amb la COVID-19 durant el període 2020–2022. Mitjançant una anàlisi qualitativa de continguts digitals (Twitter, YouTube, Google Trends) i una entrevista a un expert, es detecten patrons discursius i mecanismes de viralitat. L'estudi posa en relleu el paper de les xarxes socials en la propagació de la desinformació i reflexiona sobre les seves conseqüències socials i comunicatives.
Castellà:	Este trabajo analiza la construcción y difusión de narrativas conspirativas que relacionan el 5G con la COVID-19 entre 2020 y 2022. Mediante un análisis cualitativo de contenidos digitales (Twitter, YouTube, Google Trends) y una entrevista a un experto, se detectan patrones discursivos y mecanismos de viralidad. El estudio destaca el papel de las redes sociales en la propagación de la desinformación y reflexiona sobre sus consecuencias sociales y comunicativas.
Anglès:	This project analyses the construction and spread of conspiracy narratives linking 5G and COVID-19 during 2020–2022. Through qualitative analysis of digital content (Twitter, YouTube, Google Trends) and an expert interview, it identifies discursive patterns and viral dynamics. The study highlights the role of social media in the spread of disinformation and reflects on its social and communicative consequences.

**Anàlisi de la desinformació digital sobre el 5G
i la COVID-19 durant la pandèmia (2020–2022)**

Guillem Bas Boleda

Índex de contingut

1.INTRODUCCIÓ	3
1.2 Justificació	4
1.3 Motivació i context professional	5
1.4 Objectius.....	6
2. MARC CONCEPTUAL	7
2.1. Desinformació: definicions i tipologies	7
2.2 Algorismes.....	9
2.3 Desinformació i 5G	10
2.4. Teories conspiratives i contextos de crisi	12
2.5. El paper de les xarxes socials en la propagació de la desinformació	14
2.6. Polítiques d'eliminació de contingut.....	15
2.7. El 5G com a objecte de desinformació	16
2.8. Impacte de la desinformació en la percepció pública	17
3. METODOLOGIA.....	19
3.1 Disseny de la recerca	19
3.2. Fonts d'anàlisi i criteris de selecció.....	20
3.3 Recollida de dades	21
3.4. Estratègia d'anàlisi.....	22
3.5 Limitacions metodològiques	22
4. ANÀLISI DE LA DESINFORMACIÓ SOBRE EL 5G I LA COVID-19 EN XARXES SOCIALS I DISCURSOS PÚBLICS	23
4.1. Objectiu i enfocament de l'anàlisi	23

4.2. Twitter com a canal de propagació	24
4.3 YouTube com a plataforma de narratives conspiratives audiovisuals	36
4.4 Anàlisi de la desinformació a través de Google Trends.....	41
4.5 Accions derivades de la desinformació: el cas de les antenes 5G	49
4.6 Temes i tòpics recurrents	50
4.7 Entrevista a expert: visió professional sobre el 5G i la desinformació	52
5. DISCUSSIÓ I INTERPRETACIÓ DE RESULTATS.....	54
5.1. Introducció a la discussió.....	54
5.2. La lògica narrativa de la conspiració: com es construeix el relat	55
5.3. Plataformes digitals i lògica algorítmica: la propagació viral de la conspiració	56
5.4. Resposta institucional i límits de la moderació	58
5.5. La vulnerabilitat informativa en temps de crisi: una porta oberta a la conspiració ...	59
6. CONCLUSIONS I PROPOSTES	61
7. LÍNIES DE FUTUR	63
8. BIBLIOGRAFIA.....	65
9. ANNEXES	68

1.INTRODUCCIÓ

En aquest últim segle, la societat ha viscut una transformació profunda en la manera com s'informa i comunica. El creixement de les xarxes socials, la immediatesa digital i la sobrecàrrega informativa han convertit el fenomen de la desinformació en un dels desafiaments més urgents de la comunicació contemporània. Aquesta realitat es va intensificar amb l'arribada de la pandèmia de la COVID-19, un context de crisi a nivell mundial marcat per la incertesa, la vulnerabilitat emocional i la necessitat de trobar explicacions ràpides a una crisi sanitària sense precedents.

En aquest escenari, van proliferar narratives conspiratives que buscaven donar sentit a la situació des d'una lògica alternativa. Una de les més destacades va ser la que relacionava el 5G amb el virus. Aquest discurs es va construir a partir d'elements pseudocientífics, fonts dubtoses i missatges altament emocionals, i va trobar en les plataformes digitals un canal privilegiat per a la seva difusió massiva provocant alarma social, desinformació i accions hostils. Per exemple, l'abril de 2020, diverses antenes de telecomunicació van ser incendiades al Regne Unit, els Països Baixos i Bèlgica. La motivació d'aquests actes vandàlics es trobava precisament en aquestes teories conspiratives que vinculaven el desplegament de la tecnologia 5G amb la COVID-19, i il·lustra com una teoria sense fonament pot esdevenir un fenomen comunicatiu d'abast global amb conseqüències materials i simbòliques.

Aquest cas exemplifica no només els riscos de la desinformació tecnològica, sinó també la falta d'alfabetització mediàtica d'una part de la població, que sovint no disposa d'eines per discernir entre continguts fiables i falsos.

En aquest treball estudiarem aquest fenomen, en què analitzarem com es va construir i propagar la teoria conspirativa que vincula el 5G amb la pandèmia de la COVID-19 a través de les xarxes socials. A partir d'una anàlisi qualitativa de continguts digitals —principalment tuits, vídeos i dades d'interès— es pretén entendre com la desinformació es configura, circula i impacta en l'opinió pública en un context d'incertesa global. La recerca també

incorpora la perspectiva d'un expert en tecnologia 5G per aportar una visió tècnica i contrastar-la amb les narratives que van proliferar durant aquest període.

L'estructura del treball s'organitza de manera progressiva: en primer lloc, es presenta el marc conceptual, amb una revisió crítica de les principals aportacions teòriques i acadèmiques sobre desinformació, teories conspiratives i dinàmiques de les plataformes digitals. Seguidament, es descriu la metodologia emprada i es detalla el procés de recollida i selecció de dades. Posteriorment, s'exposa l'anàlisi dels resultats a partir dels casos concrets seleccionats. Finalment, s'inclou una discussió que contextualitza les troballes dins el panorama comunicatiu actual, i es presenten les conclusions juntament amb propostes d'acció i línies de recerca futura.

1.2 Justificació

Aquest estudi és rellevant tant des d'una perspectiva comunicativa com social. D'una banda, evidencia la vulnerabilitat del discurs públic davant missatges falsos o manipulats. De l'altra, posa en relleu la responsabilitat dels professionals de la comunicació en la prevenció, detecció, anàlisi i resposta a aquestes narratives. Alhora, el treball connecta amb les competències pròpies del grau, ja que permet analitzar un cas real des d'una mirada crítica, estratègica i tecnològicament informada.

El present treball de final de grau s'emmarca en el camp de la comunicació interactiva i respon a la necessitat d'estudiar un fenomen comunicatiu complex que va emergir amb força durant la pandèmia de la COVID-19: la proliferació de narratives conspiratives que vinculen la tecnologia 5G amb la propagació del virus. Aquesta desinformació va tenir una visibilitat sense precedents, amb conseqüències reals com actes vandàlics contra infraestructures de telecomunicacions, i va posar de manifest les limitacions dels sistemes d'informació pública en contextos d'emergència sanitària.

La recerca se centra en l'estudi d'aquest cas específic perquè representa una confluència de diversos elements clau dins del camp comunicatiu: l'impacte de les plataformes digitals en la configuració de l'opinió pública, el paper dels algorismes en la viralització de continguts i la capacitat de les teories conspiratives per ocupar espais de debat legítim quan manca

alfabetització mediàtica. Analitzar com es construeixen i circulen aquests discursos a xarxes socials com Twitter i YouTube —i quin impacte tenen sobre la percepció pública d'una tecnologia emergent com el 5G— permet aprofundir en la comprensió dels riscos associats a la desinformació tecnològica.

A més, l'elecció del tema es justifica pel seu valor transversal i actual. Les relacions entre tecnologia, salut pública, confiança institucional i consum d'informació digital continuen sent objecte de debat, i la pandèmia va actuar com a catalitzador d'aquestes tensions. Entendre els mecanismes que van permetre la difusió d'aquestes teories pot aportar pistes valuoses per dissenyar estratègies comunicatives més efectives en el futur, tant des del sector públic com des de l'àmbit de la innovació digital.

1.3 Motivació i context professional

Aquest treball sorgeix d'un interès acadèmic profund per comprendre les dinàmiques de la desinformació digital en contextos de crisi. Aquesta inquietud s'ha vist enriquida per la meua experiència professional a la Mobile World Capital Barcelona Foundation (MWCcapital), una iniciativa que posiciona Barcelona com a referent global en tecnologia i innovació, promovent la transformació digital de la societat i l'economia.

Després de completar les meues pràctiques curriculars a MWCcapital, vaig tenir l'oportunitat de continuar la meua col·laboració mitjançant un contracte extracurricular, integrant-me al departament d'innovació. En aquest entorn, he participat activament en projectes relacionats amb la implementació i divulgació de la tecnologia 5G, així com en iniciatives que aborden els reptes i oportunitats que aquesta tecnologia presenta per a la societat.

Un dels moments més destacats d'aquesta experiència ha estat la meua participació en l'organització i desenvolupament del Mobile World Congress (MWC), un dels esdeveniments més importants a nivell mundial en l'àmbit de la tecnologia mòbil. MWCcapital té un paper fonamental en aquest congrés, reforçant el posicionament de Barcelona com a referent global en tecnologia i innovació. En l'edició de 2025, MWCcapital ha promogut iniciatives que van més enllà de l'esdeveniment, acostant la tecnologia a la societat i generant noves oportunitats per a l'ecosistema digital.

Aquesta immersió en l'ecosistema tecnològic de MWCcapital i la meva participació activa al MWC m'han brindat una perspectiva privilegiada sobre els desafiaments comunicatius associats a la implementació del 5G. A més, m'ha permès establir contactes amb experts en tecnologia i comunicació, que m'han aportat una visió experta i actualitzada que enriqueix aquest estudi.

Aquest vincle entre la meva experiència professional i la recerca acadèmica ha facilitat una aproximació més completa i pràctica al fenomen de la desinformació relacionada amb el 5G, combinant coneixements teòrics amb aplicacions reals en l'àmbit de la comunicació i la innovació tecnològica.

1.4 Objectius

Aquest treball té com a objectiu general **fer una anàlisi de cas de la construcció i la propagació de narratives conspiradora que vinculen la tecnologia 5G amb la pandèmia de la COVID-19 en l'ecosistema digital, especialment entre els anys 2020 i 2022.**

Per desenvolupar aquest propòsit, es plantegen els següents objectius específics:

1. **Identificar les principals narratives conspiratives que relacionen el 5G amb la COVID-19**, analitzant el seu contingut, estructura discursiva i fonaments simbòlics.
2. **Estudiar com es van propagar aquestes narratives a través de les plataformes digitals**, tot examinant el rol dels algoritmes i la dinàmica de viralitat.
3. **Estudiar la resposta institucional i mediàtica davant la desinformació**, incloent les mesures adoptades per les plataformes i la reacció dels mitjans de comunicació.

2. MARC CONCEPTUAL

2.1. Desinformació: definicions i tipologies

La desinformació ha esdevingut un dels fenòmens comunicatius més rellevants i preocupants del segle XXI, especialment en contextos de crisi mundial com la pandèmia de la COVID-19. En aquest treball, s'entén per **desinformació** aquella informació **falsa, enganyosa o descontextualitzada** que es difon a través de canals digitals amb l'objectiu de **manipular l'opinió pública, generar confusió o erosionar la confiança en fonts oficials**, especialment en moments de crisi. Aquest fenomen s'ha convertit en un dels reptes comunicatius més importants de l'era digital, ja que la seva difusió es veu amplificada per la naturalesa algorítmica i viral de les xarxes socials.

Seguint la proposta de **Wardle i Derakhshan (2017)**, és útil distingir entre tres formes diferenciades de circulació de contingut problemàtic:

1. **Desinformació (disinformation)**: informació falsa o manipulada que es crea i es distribueix **de manera intencionada**, amb l'objectiu explícit d'enganyar, manipular o fer mal. Aquest és el cas paradigmàtic de moltes teories conspiratives, com les que vinculaven el 5G amb la COVID-19, ja que sovint provenien d'actors organitzats amb finalitats ideològiques o econòmiques.
2. **Malinformació (malinformation)**: informació real i verificable, però **difosa amb intenció de perjudicar**, com ara la filtració de dades personals, el fora de context o la manipulació emocional amb fets certs. Aquesta modalitat pot ser més difícil de detectar i de sancionar, ja que no és falsedat, sinó **ús malintencionat de la veritat**.
3. **Misinformació (misinformation)**: informació falsa però **difosa sense mala intenció**, sovint per desconeixement, negligència o manca d'esperit crític. Aquest tipus és especialment rellevant en contextos com el de la pandèmia, en què molts ciutadans compartien informacions sense verificar, moguts per la por o la voluntat de prevenir altres persones.

Aquest marc conceptual permet analitzar la desinformació **no només com un problema de veracitat**, sinó com una qüestió de **circulació, intenció i responsabilitat comunicativa**. A més, ajuda a comprendre per què determinats continguts poden tenir gran impacte social encara que no tinguin cap base factual, ja que el que importa no és només si són certs, sinó **com circulen, qui els comparteix i amb quina intenció**.

En l'àmbit acadèmic, s'ha assenyalat que les *fake news* no són un fenomen nou, però que el seu impacte s'ha vist multiplicat per l'ús d'eines digitals i l'accessibilitat massiva a la informació (Tandoc et al., 2018). S'entén per *fake news* aquell tipus de contingut que adopta l'aparença formal del periodisme, però que és totalment o parcialment fals, creat amb la intenció de desinformar o manipular l'opinió pública (Allcott & Gentzkow, 2017). La pandèmia de la COVID-19 va accentuar aquesta problemàtica mundial donant lloc a una veritable "infodèmia" (Zarocostas, 2020), és a dir, una sobrecàrrega d'informació, part de la qual és falsa o enganyosa, que dificulta l'accés a informació fiable.

Segons Claire Wardle (2017), un dels referents més citats en l'estudi de la desinformació digital, és important no només identificar **la intenció** de qui crea i difon informació falsa, sinó també **la forma** que adopta aquest contingut. L'autora proposa una classificació tipològica molt útil per entendre com es construeix la desinformació a nivell formal, especialment en plataformes digitals on el format (titulars, imatges, vídeos curts, memes) condiciona la recepció.

Les formes més habituals de desinformació són les següents:

1. **Contingut completament inventat o manipulat:** es tracta de peces creades deliberadament amb informació falsa, o bé de continguts visuals manipulats (com imatges o gràfics) que s'han editat per alterar-ne el significat. També inclou vídeos descontextualitzats, com ara retalls de discursos que es presenten fora del seu context original per alterar-ne la interpretació. Aquesta categoria és especialment comuna en els vídeos conspiratius analitzats en aquest treball, com *Plandemic* o les intervencions de David Icke.

2. **Contingut enganyós o exagerat:** aquí s'inclouen titulars sensacionalistes, afirmacions desproporcionades o dades reals presentades de manera distorsionada. Aquest tipus de desinformació juga amb l'ambigüitat i sovint busca cridar l'atenció a través d'estratègies de framing, incrementant la polarització i el dramatisme del relat. Molts tuits analitzats al corpus d'aquest treball exemplifiquen aquesta modalitat.
3. **Paròdia o sàtira mal interpretada:** tot i no tenir intenció desinformativa original, aquest tipus de continguts poden ser compartits fora de context i interpretats literalment per usuaris que no detecten el to humorístic o irònic. En alguns casos, les sàtires acaben sent reinterpretades com a “veritats alternatives”, alimentant narratives conspiratives. En l'àmbit del 5G i la COVID-19, això es veu, per exemple, en “memes” o vídeos de TikTok compartits com a prova real d'una teoria.

Aquesta classificació és clau per entendre que la desinformació **no sempre adopta formes evidents** ni fàcilment detectables. De fet, les peces més virals acostumen a ser les que juguen amb una **ambigüitat calculada**, una aparença de veracitat i una alta càrrega emocional. Per això, l'anàlisi crítica del format, el context i la intenció és indispensable per desmuntar les narratives desinformatives digitals.

Aquestes formes són particularment efectives quan apel·len a les emocions i reforcen creences prèvies dels usuaris. A més, l'estructura de les xarxes socials, basada en algorismes que afavoreixen el contingut viral, afavoreix la difusió ràpida d'aquestes peces de desinformació (Vosoughi, Roy i Aral, 2018).

2.2 Algorismes

Les xarxes socials s'han convertit en el principal espai de circulació d'informació en temps real. Si bé ofereixen possibilitats de participació democràtica, també han esdevingut canals privilegiats per a la propagació de desinformació, especialment en moments d'emergència.

En aquest context, **els algorismes** juguen un paper decisiu. Plataformes com Twitter, Facebook, TikTok o YouTube operen amb sistemes algorítmics que afavoreixen el contingut que genera **respostes emocionals intenses** (Pariser, 2011; Sunstein, 2009). Aquest

contingut sol incloure missatges altament polaritzats, simplificadors i visuals —ingredients típics de les teories conspiratives—, que els converteixen en peces altament compatibles.

L'efecte de cambra d'eco¹ es produeix quan els usuaris reben contingut filtrat segons les seves preferències prèvies, reforçant biaixos i limitant la diversitat informativa (Cinelli et al., 2020). A més, la naturalesa predictiva d'aquests algorismes optimitza l'exposició a contingut similar al que ha estat interactuat anteriorment, la qual cosa afavoreix la persistència d'un entorn informatiu tancat.

En resum, **la configuració algorítmica** de les plataformes no genera la desinformació, però actua com a catalitzador de la seva visibilitat, facilitant que missatges falsos o infundats assoleixin una penetració massiva abans que els mecanismes de verificació puguin reaccionar.

2.3 Desinformació i 5G

En el cas concret del 5G i la COVID-19, la desinformació es va basar sovint en l'atribució de la malaltia a les ones electromagnètiques del 5G o a suposades campanyes de control poblacional. Ahmed et al. (2020) mostren com aquestes teories es van difondre massivament a Twitter durant la primavera del 2020, seguint patrons quasi organitzats que van derivar en accions delictives com la crema d'antenes de telecomunicació en diversos països. Aquesta expansió no va ser casual: el sistema algorítmic de la plataforma va facilitar que els continguts conspiratius es viralitzessin molt més ràpidament que les informacions verificades, premiant la novetat, la viralitat i la intensitat emocional dels missatges.

Estudis recents reforcen la idea que les teories conspiratives sobre el 5G durant la pandèmia no van ser fenòmens aïllats, sinó estructures comunicatives complexes. Entre ells destaca l'anàlisi qualitativa de Farkas i Schou (2021), que identifica YouTube com a un espai clau per a la propagació de discursos de resistència sociopolítica disfressats de crítica científica. Els autors analitzen el cas concret del vídeo *Plandemic*, entre d'altres, per mostrar com les

¹ **Cambra d'eco:** concepte que descriu un entorn comunicatiu —sovint dins de xarxes socials o comunitats digitals— on les persones només s'exposen a opinions, creences i informacions que confirmen les seves idees prèvies, mentre es filtren o s'exclouen les veus contràries. Aquest fenomen afavoreix la polarització i la consolidació de discursos desinformatius

plataformes audiovisuals permeten la legitimació de figures pseudoexpertes, tot presentant-los com a veus silenciades pel sistema. Aquest discurs connecta amb una lògica de desafecció institucional i alimenta un imaginari conspiratiu que es presenta com a contrainformació.

En aquesta línia, diversos estudis han posat el focus en el paper dels algoritmes de recomanació de YouTube i Twitter. Per exemple, el treball de Ribeiro et al. (2020) constata que les recomanacions automatitzades tendeixen a afavorir continguts sensacionalistes o conspiratius, a causa del seu major rendiment en termes de visualitzacions i retencions d'audiència. Això contribueix a la formació del que Pariser (2011) va anomenar *filter bubbles*, entorns digitals tancats on les creences prèvies es reforcen i les narratives alternatives esdevenen veritats percebudes.

També cal destacar l'estudi d'Enders et al. (2021), publicat a *American Politics Research*, que relaciona l'exposició freqüent a continguts conspiratius amb una disminució de la confiança institucional i l'augment de comportaments antisocials. Aquests treballs suggereixen que el fenomen va més enllà de la desinformació, impactant negativament en la cohesió social i la presa de decisions col·lectives.

Aquesta realitat evidencia que la desinformació no és un simple fenomen comunicatiu, sinó un risc social amb impactes reals. L'organització UNICEF (2021) i la Boston University School of Public Health (2021) coincideixen a assenyalar que, si bé no hi ha cap evidència que relacioni el 5G amb la propagació del coronavirus, la viralització d'aquesta teoria conspirativa va tenir un abast global i va ser alimentada per la por, la incertesa i la manca d'educació mediàtica.

A més, cal tenir en compte que la manca d'alfabetització mediàtica és un factor clau en la vulnerabilitat davant la desinformació. Tal com assenyalen Livingstone (2004) i Hobbs (2010), l'educació mediàtica té un paper fonamental a l'hora d'equipar la ciutadania amb les eines necessàries per analitzar, avaluar i verificar la informació digital. Durant la pandèmia, l'absència d'aquestes competències va afavorir la circulació de missatges enganyosos i teoritzacions falses sense que fossin qüestionades. Aquest dèficit formatiu no afecta

únicament a col·lectius vulnerables, sinó que es manifesta també en audiències generalistes, sovint exposades a informacions no contrastades dins de plataformes amb dinàmiques de viralitat no regulades. Per això, és fonamental entendre la desinformació no només com un problema de continguts, sinó també com un dèficit estructural en l'educació per a la comunicació digital.

Aquesta primera aproximació conceptual permet situar la desinformació com un fenomen multicausal, emocional i tècnicament sofisticat, que exigeix una anàlisi comunicativa aprofundida per entendre'n la naturalesa, el funcionament i les seves derivacions socials.

2.4. Teories conspiratives i contextos de crisi

Les teories de la conspiració han existit al llarg de la història, però tendeixen a proliferar en moments de crisi, com pandèmies, guerres o transformacions tecnològiques. Segons Douglas et al. (2017), aquestes narratives ofereixen explicacions senzilles per a fenòmens complexos, sovint atribuint-los a grups amb poder ocult. Aquestes teories responen a una necessitat humana de control i comprensió del món, especialment quan la informació oficial resulta insatisfactòria o confusa.

Durant la pandèmia de la COVID-19, el discurs conspiratiu va trobar un terreny fèrtil per estendre's a través de les xarxes socials. Ahmed et al. (2020), van detectar un increment exponencial de missatges relacionant el 5G amb la propagació del virus. Aquests continguts van ser especialment actius durant els primers mesos de 2020, coincidint amb l'augment d'incertesa i desinformació global.

L'estructura emocional de les teories conspiratives afavoreix la seva difusió. Imhoff i Lamberty (2020) assenyalen que aquests discursos reforcen la identitat del grup i donen una explicació alternativa, sovint contraposada a la versió oficial. Aquesta lògica binària (nosaltres contra ells) encaixa amb el funcionament de les plataformes digitals, on la polarització i la viralitat es retroalimenten.

Aquesta estructura juga un paper central en la seva capacitat de penetració i persistència. Diversos autors (Imhoff & Lamberty, 2020; Franks et al., 2013) assenyalen que aquestes

narratives apel·len a emocions bàsiques com la por, la ràbia o la sospita, que afavoreixen la construcció d'un relat amb sentit en moments d'incertesa. Aquestes emocions funcionen com a catalitzadors psicològics que amplifiquen la necessitat de trobar explicacions senzilles a esdeveniments complexos. En aquest sentit, **les teories conspiratives actuen com a mecanismes de compensació emocional** davant situacions de crisi, especialment quan les fonts oficials resulten poc accessibles o generen desconfiança.

Aquesta càrrega emocional no només condiciona la forma com les persones reben la informació, sinó també com la comparteixen. L'efecte viral d'aquests continguts no es pot entendre només des del punt de vista informatiu, sinó emocional. Els missatges conspiratius funcionen com a crides d'atenció, despertant reaccions instintives que afavoreixen el clic, la compartició i la validació social dins grups ideològicament afins (Weeks, 2015). Per això, en el cas del 5G i la COVID-19, **la combinació de desconeixement tecnològic, por col·lectiva i desconfiança institucional va generar un escenari especialment favorable per a la circulació d'aquestes teories**. Recerques com la de Teovanović et al. (2021), identifiquen una triple dimensió: desconfiança institucional, recerca de causalitat alternativa i percepció de vulnerabilitat.

En aquesta mateixa línia, l'estudi de Teovanović (2021) demostra que el consum de desinformació està fortament relacionat amb **el nivell de pensament crític dels individus**. Els resultats indiquen que aquelles persones amb menys capacitat per avaluar la fiabilitat de les fonts i identificar biaixos tendien a creure i compartir més fàcilment continguts conspiratius. Aquesta correlació s'intensifica en contextos d'alt estrès o saturació informativa, com els viscuts durant la pandèmia. El treball també mostra que **l'alfabetització mediàtica redueix la credibilitat conspirativa**, la qual cosa reforça la importància de polítiques educatives específiques. En el cas de la desinformació sobre el 5G, aquesta vulnerabilitat cognitiva es veu amplificada pel caràcter tècnic del tema, que dificulta la comprensió general i obre la porta a interpretacions distorsionades o manipulades.

Els efectes reals d'aquestes teories també han estat documentats. Segons informes del Reuters Institute (2020) i la BBC, la circulació d'aquestes idees va comportar actes

vandàlics, com la crema d'antenes i agressions a instal·ladors. Aquest traspàs del pla simbòlic al pla físic posa de manifest la necessitat de prendre's seriosament la dimensió social i política de la desinformació.

Finalment, tal com exposa Lewandowsky et al. (2020), aquestes narratives tenen una resistència elevada a la rectificació. Quan es desmenteixen, sovint es reinterpreten com a prova de la conspiració mateixa, fet que dificulta l'acció institucional i comunicativa.

L'atractiu de les teories conspiratives també pot explicar-se des d'una perspectiva psicològica. Diversos estudis (Imhoff & Lamberty, 2020; Douglas et al., 2017) apunten que aquestes narratives proporcionen una sensació de control i ordre davant situacions d'incertesa, reforçant identitats col·lectives i respostes emocionals com la por o la desconfiança. La "cognició motivada", que porta a acceptar informació coherent amb les pròpies creences, és un mecanisme fonamental en aquest procés. A més, l'estructura de les xarxes socials reforça aquests patrons a través de cambres d'eco (Pariser, 2011), on les opinions similars es repeteixen i amplifiquen, reduint l'exposició a punts de vista crítics o contraris. Aquest fenomen explica per què certes idees falses, com la relació entre el 5G i la COVID-19, poden persistir malgrat els desmentiments oficials.

2.5. El paper de les xarxes socials en la propagació de la desinformació

Les xarxes socials s'han convertit en el principal espai de circulació d'informació en temps real. Si bé ofereixen possibilitats de participació ciutadana, també han esdevingut canals privilegiats per a la propagació de desinformació, especialment en moments d'emergència.

Els algoritmes que gestionen el flux de continguts en plataformes com Twitter, Facebook o TikTok afavoreixen les publicacions que generen emocions intenses, independentment de la seva veracitat (Pariser, 2011; Sunstein, 2009). Aquest sistema crea cambres d'eco on els usuaris reben informació que reforça els seus pensaments previs.

Vosoughi, Roy i Aral (2018) van demostrar que les notícies falses tenen un 70% més de probabilitat de ser compartides que les veritables. Aquesta dinàmica es va intensificar durant

la pandèmia, quan la necessitat d'informació es va barrejar amb una elevada incertesa col·lectiva.

Ahmed et al. (2020) van analitzar l'evolució de la desinformació sobre el 5G i la COVID-19 a Twitter, identificant comptes clau i patrons de difusió. A més, plataformes com YouTube i TikTok van facilitar la viralització de vídeos pseudocientífics, tal com recull el Reuters Institute.

Organitzacions de verificació com Full Fact (2020) i la International Fact-Checking Network han denunciat la manca de resposta ràpida de les plataformes davant continguts falsos. Tot i les etiquetes de "contingut dubtós", sovint aquestes mesures arriben tard i amb poca eficàcia.

2.6. Polítiques d'eliminació de contingut

Durant la pandèmia, les principals plataformes digitals van actualitzar les seves **polítiques de contingut** per respondre a l'onada de desinformació sobre el coronavirus. YouTube, per exemple, va declarar explícitament que eliminaria qualsevol vídeo que contradigués les directrius de l'Organització Mundial de la Salut (OMS) o d'autoritats sanitàries locals, incloent-hi afirmacions que relacionessin el 5G amb la COVID-19 o que promoguessin teories sobre el virus com a eina de control (YouTube, 2020). Aquesta política va justificar la retirada de vídeos com *Plandemic* o entrevistes amb David Icke i Thomas Cowan.

Twitter, per la seva banda, va implementar el que va anomenar una política de "zero tolerància" amb la desinformació mèdica d'alt risc. A partir de març de 2020, va començar a **etiquetar o eliminar tuits** que promoguessin afirmacions infundades sobre tractaments, orígens del virus o vincles amb tecnologies com el 5G. També va reforçar el seu sistema de **verificació de contingut en col·laboració amb agències externes** com FullFact o Reuters.

Ara bé, el control de la desinformació des de la institucionalitat no es limita a les empreses tecnològiques. **La Unió Europea**, per exemple, va posar en marxa el **Code of Practice on Disinformation (2018, revisat el 2022)**, un acord voluntari que compromet plataformes i

agents digitals a millorar la transparència publicitària, eliminar bots i col·laborar amb fact-checkers. A més, la Comissió Europea va exigir **informes mensuals de transparència** a les plataformes durant els primers mesos de la pandèmia, per fer seguiment de les mesures adoptades.

Tot i aquestes accions, alguns estudis apunten que la capacitat de reacció va ser limitada i sovint reactiva. En concret, Brennen et al. (2020) assenyalen que molts dels continguts ja havien estat vistos per milions d'usuaris abans de ser retirats. Aquesta asimetria entre difusió i control posa en qüestió la responsabilitat algorítmica i la capacitat de governança informativa, especialment en moments d'alta vulnerabilitat social.

2.7. El 5G com a objecte de desinformació

La tecnologia 5G suposa un gran salt en les capacitats de connectivitat global, però també ha estat objecte de sospita i por des dels seus inicis. Aquesta inquietud s'ha accentuat arran de la pandèmia de la COVID-19, quan es va construir una narrativa conspirativa que relacionava el 5G amb l'origen del virus.

L'Organització Mundial de la Salut (2020) i l'Agència Europea de Medi Ambient han reiterat que no hi ha evidència científica que connecti el 5G amb cap efecte advers sobre la salut. Malgrat això, les xarxes socials van amplificar missatges que atribuïen a les antenes 5G efectes com debilitar el sistema immunitari o disseminar la malaltia.

Aquest fenomen ha estat estudiat en profunditat per diversos articles acadèmics. Per exemple, Farkas i Schou (2020) analitzen com els discursos pseudocientífics sobre el 5G es construïen utilitzant un llenguatge tècnic descontextualitzat per donar una aparença de veracitat. De la mateixa manera, Ahmed et al. (2020) exposen com la manca d'alfabetització científica va facilitar la circulació de teories falses a Twitter, sovint reforçades per figures amb autoritat aparent. L'absència de coneixement científic bàsic es converteix, doncs, en una via d'entrada per a narratives pseudocientífiques.

Les institucions europees van reaccionar a la propagació de desinformació amb diverses campanyes públiques, però segons un informe del Reuters Institute (2020), aquestes

accions van arribar tard i sovint amb un enfocament massa institucionalitzat i poc adaptat a les lògiques comunicatives de les xarxes socials.

Concretament, la **Comissió Europea** va impulsar la iniciativa “*EU vs Disinfo*”, en col·laboració amb el Servei Europeu d'Acció Exterior, orientada a detectar i combatre la desinformació provinent especialment de fonts externes, com mitjans russos. A més, es va posar en marxa una campanya informativa sobre el 5G que, sota l'etiqueta “*Shaping Europe's Digital Future*”, intentava tranquil·litzar la població amb dades tècniques accessibles sobre la seguretat del 5G.

Paral·lelament, l'**Observatori Europeu de Mitjans Digitals (EDMO)** va publicar informes i mapes col·laboratius amb plataformes de verificació per identificar narratives conspiratives emergents. Aquestes accions, però, van pecar de poca difusió i escassa adaptació als formats virals que caracteritzen les xarxes. Tal com apunten Dragomir et al. (2020), l'estratègia comunicativa europea va patir un dèficit d'“info-empatia”: va prioritzar el rigor tècnic, però va ignorar el factor emocional que donava força a les teories conspiratives.

La manca de pedagogia, unida al silenci inicial de plataformes com **YouTube i Twitter**, va permetre que molts continguts desinformatius s'estenguessin sense oposició efectiva. Segons *Digital Services Act Reports* (2022), fins a l'estiu de 2020, gran part dels vídeos que vinculaven el 5G amb la COVID-19 encara estaven disponibles, malgrat incomplir les pròpies normes de les plataformes.

2.8. Impacte de la desinformació en la percepció pública

La desinformació altera la manera com la societat percep els fets i pren decisions. Pennycook i Rand (2019) expliquen l'efecte de “veracitat per repetició”, segons el qual la reiteració d'una afirmació falsa augmenta la seva aparença de veritat. Aquest efecte es veu multiplicat per l'entorn de les xarxes socials, on els missatges es reforcen constantment.

Dades recollides pel Pew Research Center (2020) mostren que la desinformació va tenir un impacte real en la percepció pública del 5G, especialment als Estats Units. Segons un informe publicat al maig de 2020, aproximadament **el 28% dels adults nord-americans**

afirmaven haver escoltat rumors que vinculaven la tecnologia 5G amb la COVID-19. D'aquests, **el 7% de la població afirmava creure fermament en aquesta connexió**, mentre que un **20% més la considerava “probable” o “possible”**.

Aquestes dades són especialment rellevants quan s'analitza la correlació entre alfabetització mediàtica i susceptibilitat a la desinformació. L'informe indicava que les persones amb nivells més baixos d'estudis formals i fonts d'informació alternatives (per exemple, YouTube o fòrums com Reddit) tenien més probabilitats de creure en aquesta teoria. A més, gairebé **el 39% dels enquestats amb edats compreses entre 18 i 29 anys** afirmaven haver estat exposats a aquest tipus de continguts en xarxes socials com Facebook, Twitter o Instagram.

Aquesta percepció distorsionada no va ser inofensiva: l'informe relaciona l'exposició a aquestes teories amb actituds més negatives envers la vacunació i les polítiques públiques de confinament. En el context europeu, si bé les dades són menys sistemàtiques, un informe de la **Comissió Europea (2021)** apuntava que **el 41% dels ciutadans de la UE expressaven preocupacions difuses sobre la tecnologia 5G**, moltes d'elles vinculades directament a rumors difosos durant la pandèmia.

Aquestes percepcions tenen efectes reals: poden alentir la implementació tecnològica, generar rebuig institucional o alimentar l'hostilitat envers la ciència. Lewandowsky et al. (2017) adverteixen que la persistència de la desinformació erosiona la confiança social i debilita el contracte democràtic.

Per tant, el cas del 5G i la COVID-19 exemplifica com una crisi sanitària pot esdevenir catalitzadora d'una crisi comunicativa, amb implicacions en la percepció, el comportament i la cohesió social.

3. METODOLOGIA

Per abordar la recerca sobre la desinformació vinculada a la teoria conspirativa entre el 5G i la COVID-19, aquest treball adopta una **metodologia qualitativa amb suport quantitatiu**, basada en l'anàlisi de continguts difosos en canals digitals, especialment a les xarxes socials i contrastada amb el punt de vista d'un expert en tecnologia 5G a través d'una entrevista.

3.1 Disseny de la recerca

S'ha optat per un enfocament de **tipus exploratori i descriptiu**, adequat per analitzar fenòmens socials en contextos de crisi, on intervenen múltiples canals i actors. El disseny no pretén representar estadísticament el conjunt del fenomen, sinó **identificar patrons i estructures comunicatives** que ajuden a entendre'l en profunditat. S'ha dut a terme una recerca documental **tant d'articles periodístics com de informes de fact-checking** utilitzats per verificar l'impacte real del discurs i contextualitzar la desinformació amb dades contrastades.

A més de l'anàlisi de continguts textuais i audiovisuals, s'ha incorporat **la visió d'un expert en tecnologia 5G i innovació digital** a través d'una entrevista semiestructurada pròpia. Aquesta aportació qualitativa ha permès **contextualitzar el fenomen des del punt de vista professional** i detectar reptes comunicatius reals associats a la percepció del 5G en context de crisi.

Igualment, s'han seleccionat i analitzat **exemples concrets de continguts virals** —com tuits altament compartits, vídeos eliminats de YouTube i termes de cerca a Google Trends— amb l'objectiu d'evidenciar **la materialització real de la desinformació en entorns socials digitals**. Aquests casos han estat triats per la seva rellevància temàtica, difusió massiva i capacitat simbòlica dins del relat conspiratiu.

3.2. Fonts d'anàlisi i criteris de selecció

Per dur a terme l'anàlisi, s'ha optat per centrar la recerca en continguts digitals difosos a través de **xarxes socials i plataformes obertes**, amb l'objectiu d'identificar patrons comunicatius relacionats amb la desinformació sobre el 5G i la COVID-19. Les fonts escollides responen a criteris de **rellevància temàtica, accessibilitat pública, impacte social i traçabilitat discursiva**, entenent com a traçabilitat la possibilitat d'identificar l'origen, la difusió i la persistència dels continguts. Per aquest motiu, s'han prioritzat plataformes com Twitter, YouTube i Google, on es poden consultar exemples textuais, audiovisuals i evolutius amb context i metadades accessibles. Xarxes com **TikTok** o **Instagram** han quedat excloses, malgrat la seva rellevància actual i creixent, ja que presenten **limitacions d'accés al contingut històric**, menor capacitat de recerca qualitativa oberta i una menor estabilitat dels formats per a l'anàlisi acadèmica.

Les principals plataformes analitzades són:

- **Twitter (X)**: Com a espai privilegiat de debat públic en temps real, especialment rellevant en moments de crisi sanitària, i per la seva capacitat de viralització ràpida a través de hashtags i tendències. La naturalesa oberta dels seus continguts i la facilitat per identificar interaccions el converteixen en un entorn idoni per a l'anàlisi discursiva qualitativa.
- **YouTube**: Per la seva funció central en la difusió de continguts audiovisuals que, en aquest cas, adoptaven formats pseudodocumentals o d'entrevistes virals amb figures d'autoritat aparent. La seva visibilitat massiva i la capacitat de generar credibilitat a través del format el converteixen en un espai clau per entendre la construcció narrativa de la desinformació.
- **Google**: Com a eina per detectar l'interès popular en certs conceptes o narratives. El seu valor rau en la capacitat de relacionar temporalment l'increment de cerques amb fets puntuals (com el llançament d'un vídeo viral o una campanya desinformativa).

Els criteris de selecció dels continguts han estat els següents:

- Alta viralització o visibilitat (nombre de likes, retuits, visualitzacions).
- Període 2020–2022.
- Contingut explícitament relacionat amb la teoria conspirativa del 5G.
- Representació de diferents formats (tuits, vídeos, comentaris, hashtags).
- Interès qualitatiu per a l'anàlisi discursiva.

Aquest conjunt de fonts i criteris ha permès construir una base d'anàlisi sòlida, coherent amb els objectius de la recerca, i que ofereix una visió àmplia de com es va construir, estendre i mantenir aquesta narrativa desinformativa a l'entorn digital.

3.3 Recollida de dades

Un cop definides les fonts i els criteris de selecció, aquest apartat descriu el procediment específic de **recollida de dades** per obtenir els continguts analitzats. La metodologia ha estat adaptada a les limitacions d'accés a dades històriques i a la naturalesa oberta de les plataformes utilitzades. La recollida de dades s'ha centrat en **quatre tipus de fonts digitals**:

- **Twitter:** Anàlisi de tuits amb els hashtags #Stop5G, #5GCoronavirus, #Plandemic, etc., publicats entre 2020 i 2022. Els tuits s'han seleccionat per mitjà de cerques avançades manuals, a causa de la dificultat d'accedir a dades històriques mitjançant eines com TweetBinder o Twitter API.
- **YouTube:** Vídeos virals o entrevistes a figures clau en la propagació del relat (ex. metges o influencers), recollits a partir d'articles i estudis que documentaven la seva viralització.
- **Google:** L'eina Google Trends s'ha utilitzat per observar l'evolució de l'interès de cerca a Google sobre termes clau com "5G coronavirus", "plandemic" o "5G conspiracy". Aquesta eina permet identificar pics temporals d'interès col·lectiu.

3.4. Estratègia d'anàlisi

S'ha realitzat una **anàlisi qualitativa de contingut**, centrada en els següents aspectes:

- Anàlisi discursiva dels tuits: llenguatge, estils, apel·lació emocional, ús de hashtags, grau de polarització.
- Identificació de tòpics recurrents: teories conspiratives repetides, motius simbòlics, figures d'autoritat alternatives.
- Relació entre plataformes: observació de com es connecta el discurs entre Twitter, YouTube i la seva viralitat.

Com a suport, s'han recollit **dades quantitatives complementàries**, com ara:

- Nombre d'interaccions (likes, retuits) dels tuits seleccionats
- Evolució temporal de l'interès segons Google Trends
- Dades indirectes sobre l'ús de hashtags extretes de l'estudi d'Ahmed et al. (2020)

3.5 Limitacions metodològiques

Un dels principals reptes metodològics d'aquest estudi ha estat l'accés limitat a dades històriques fiables sobre l'ús de hashtags i la viralitat de continguts a Twitter durant el període 2020–2022. Inicialment es va considerar l'ús de plataformes com **TweetBinder**, pensada per analitzar el rendiment de hashtags, però aquesta eina presenta **restriccions temporals severes** en la seva versió gratuïta i no permet consultar dades més enllà dels darrers 7 dies sense subscripció professional.

A més, cal destacar que **la pròpia política de Twitter durant la pandèmia** va contribuir a dificultar l'accés a molts continguts. Segons *BBC News* i *The Guardian*, entre 2020 i 2021, la plataforma va eliminar milers de tuits que contenien desinformació mèdica o conspiracions relacionades amb la COVID-19 i el 5G, dins d'un esforç per combatre la desinformació en plena crisi sanitària global. Això implica que **molts dels tuits virals d'aquell moment ja no estan disponibles** públicament per a la seva anàlisi.

A tot això cal sumar-hi un canvi rellevant en la política d'accés a dades de la pròpia xarxa social. Després de l'adquisició de Twitter per part d'Elon Musk, es va suspendre l'accés públic a eines d'arxiu com **Twitter Archive** o **Twitter API v1.1**, que fins aleshores permetien als investigadors accedir a grans volums d'informació per a estudis socials i de comunicació. Aquest tancament va ser molt criticat per part de la comunitat acadèmica i periodística, ja que va **eliminar la possibilitat de recuperar històrics de contingut i metadades essencials per a la recerca**.

Davant d'aquestes limitacions tècniques i institucionals, aquest treball ha optat per una estratègia mixta, combinant:

- L'anàlisi qualitativa de **tuit específics** recuperats mitjançant cerques avançades manuals
- L'ús de **dades secundàries** extretes d'estudis previs com Ahmed et al. (2020), informes de fact-checking (Maldita, Newtral) i articles de premsa especialitzada
- Fonts complementàries com **Google Trends** per observar tendències temporals

4. ANÀLISI DE LA DESINFORMACIÓ SOBRE EL 5G I LA COVID-19 EN XARXES SOCIALS I DISCURSOS PÚBLICS

4.1. Objectiu i enfocament de l'anàlisi

L'objectiu d'aquesta part pràctica és analitzar com es va construir i difondre la narrativa conspirativa que vincula la tecnologia 5G amb la pandèmia de la COVID-19, i avaluar com aquesta desinformació va impactar en la percepció pública i en l'entorn comunicatiu. Es pretén identificar els principals canals, discursos i patrons de difusió d'aquest relat, així com contrastar-los amb les percepcions d'experts del sector.

L'anàlisi se centra principalment en l'activitat a xarxes socials —amb especial atenció a Twitter i YouTube— durant el període comprès entre els anys 2020 i 2022, coincidint amb l'esclat i evolució de la pandèmia. Aquest període és rellevant per observar l'aparició, auge

i transformació de la narrativa desinformativa, així com les seves respostes institucionals i socials.

El treball utilitza una metodologia qualitativa basada en l'anàlisi de continguts digitals, complementada amb preguntes a l'expert dels àmbits tecnològic i comunicatiu. Aquest enfocament mixt permet captar tant els discursos públics que circulen a l'espai digital com la valoració crítica d'aquests per part de professionals que han treballat directament en l'àmbit de la innovació i la transformació digital, com és el cas dels membres de la Mobile World Capital Barcelona Foundation.

Mitjançant l'estudi de hashtags rellevants, publicacions virals i discursos repetitius, es buscarà identificar les estratègies de legitimació d'aquesta teoria conspirativa, així com el paper dels algoritmes, els agents amplificadors i les respostes socials davant de la desinformació. Aquesta part pràctica busca, per tant, traduir el marc teòric en una aplicació empírica i concreta que contribueixi a la comprensió de la desinformació com a fenomen comunicatiu contemporani.

4.2. Twitter com a canal de propagació

Twitter ha estat, històricament, una plataforma clau per a la difusió d'informació en temps real, i també per a la propagació de desinformació, especialment durant episodis de crisi sanitària com la pandèmia de la COVID-19. El seu format breu, la immediatesa i l'estructura basada en *hashtags* afavoreixen la viralització de missatges, especialment aquells que apel·len a l'emoció o a la indignació.

Diversos estudis han demostrat el rol central de Twitter en la difusió de la teoria conspirativa que vincula el desplegament de la tecnologia 5G amb l'origen o expansió del coronavirus. Ahmed et al. (2020), per exemple, van analitzar l'activitat a Twitter durant el pic de viralitat del hashtag **#5GCoronavirus** i van trobar que el **34,8% dels tuits analitzats recolzaven la teoria**, un 32,2% la rebutjaven i un 33% eren neutres. Aquestes dades evidencien la polarització del debat i la presència significativa d'aquest discurs a la plataforma.

Per a la present investigació, s'han seleccionat diversos tuits rellevants a través de cerques avançades que utilitzen hashtags com **#Stop5G**, **#5GCoronavirus**, **#Plandemic** i variants com "5G covid" o "quema antena", en el període comprès entre 2020 i 2022. Tot i que molts continguts virals han estat posteriorment eliminats per la pròpia plataforma, es conserven tuits que, malgrat tenir un abast limitat, representen fidelment els codis narratius i visuals d'aquesta teoria conspirativa. L'anàlisi qualitativa se centra en aquests missatges com a **mostres representatives**, no per la seva viralitat, sinó per la seva capacitat d'il·lustrar els mecanismes de la desinformació.

Per a aquesta anàlisi s'han recollit un total de 347 tuits relacionats amb la desinformació sobre el 5G i la COVID-19, publicats entre els anys 2020 i 2022. A partir d'aquest corpus ampli, s'ha fet una selecció qualitativa de cinc tuits representatius, triats per la seva viralitat, càrrega emocional, ús de hashtags i exemplaritat discursiva. Aquesta selecció no pretén ser exhaustiva, sinó demostrativa, amb l'objectiu d'evidenciar els mecanismes comunicatius recurrents dins d'aquesta narrativa conspirativa.

Continguts digitals de Twitter (X) analitzats:

- 1. “La veritat darrere les vacunes”

Aquest tuit mostra un vídeo editat amb el missatge “TRUTH BEHIND VACCINES – Research the Vaxxed documentary” i l’acompanya amb la frase:

“YOU’RE GOING TO LOVE THIS GUY...”

Afegeix hashtags com #plandemic, #scamdemic, #killuminati, #newworldorder, #vaxxed, entre d’altres.

IMATGE 1. CAPTURA PRÒPIA DE TUIT VIRAL ANALITZAT. TWITTER, 29/12/20.

És un tuit altament rellevant perquè:

- Fa ús del documental Vaxxed, un clàssic de la desinformació antivacunes.
- Barreja pseudociència i missatge polític-antigovernamental.
- Mostra un alt engagement: 239 retuits i 425 likes.

- Incorpora etiquetes socials com #blacktwitter, en una estratègia per connectar amb comunitats específiques.

Aquest exemple confirma la potència de l'audiovisual com a eina de viralització conspirativa, tal com recull també Ahmed et al. (2020).

- 2. “*Vacunes nanopartícules 5G*”

Aquest tuit comparteix un fragment d'entrevista televisiva en què el Dr. Rashid Buttar explica una teoria segons la qual les vacunes contenen nanopartícules letals que funcionen com “cèl·lules dorments” i que es poden activar mitjançant la freqüència del 5G. El vídeo inclou subtítols en castellà i va acompanyat del text: “TIENEN LA PRÓXIMA PANDEMIA EN SU INTERIOR”.

IMATGE 2. CAPTURA PRÒPIA DE TUIT VIRAL ANALITZAT. TWITTER, 2/12/22.

Aquest tuit reuneix diversos elements clau del discurs conspiratiu:

- Personatge presentat com a expert mèdic, que reforça la legitimitat.
- Narrativa pseudocientífica amb estructura sofisticada.
- Format audiovisual amb aparença professional i missatge alarmista.

- Engagement elevat: més de 300 retuits i 300 likes.

És un exemple clar de com la desinformació pot adoptar formes molt elaborades i visuals, aparentment científiques, i com es recolza en figures amb autoritat social percebuda.

- 3. “COVID i freqüències 5G”

Aquest tuit, difós a través de TikTok, assegura que les ones 5G poden alterar la freqüència cerebral humana, connectant-les amb les variacions de la COVID-19. Afirmar que la malaltia només s’activa mitjançant la tecnologia 5G i que les variants reben noms en l’alfabet grec com a part d’una suposada codificació manipuladora.

El vídeo mostra una jove parlant a càmera amb una torre de 5G de fons.

IMATGE 3. CAPTURA PRÒPIA DE TUIT VIRAL ANALITZAT. TWITTER, 4/7/22.

Elements destacats:

- Format breu, visual i viral, molt propi de TikTok.

- Barreja de ciència distorsionada i relat emocional.
- Bons nivells d'interacció: més de 200 likes i 179 retuits.

Aquest cas exemplifica la combinació de ciència mal formulada amb missatges visuals simples i efectius, especialment en formats pensats per a xarxes socials de consum ràpid i alt abast entre joves.

- **4. “Torres 5G i vacunes”**

Aquest tuit, publicat originalment en llengua turca, afirma que “analistes nord-americans” han indicat que les persones vacunades seran més sensibles al 5G. A la resposta d'un altre usuari, s'hi afegeix la menció del grafè com a component activador. El missatge es va traduir automàticament amb Google Translate.

IMATGE 4. CAPTURA PRÒPIA DE TUIT VIRAL ANALITZAT. TWITTER, 14/3/22.

Aquest exemple destaca per:

- Integrar discurs tecnocientífic amb teories conegudes (grafè, vacunació, 5G).
- Utilitzar una font pseudoinformativa especialitzada en conspiracions.
- Reforçar la difusió global del relat (difusió malgrat la barrera de l'idioma).
- Engagement considerable: més de 500 likes i 100 retuits.

El seu valor recau en mostrar que la desinformació traspassa contextos culturals i geogràfics, i s'adapta fàcilment a nous idiomes i plataformes a través de mecanismes automatitzats com la traducció.

- **5. “Així ens enganyen”**

Aquest tuit presenta dues imatges d'un home rebent una vacuna des de dues perspectives diferents, acompanyades del text:

“Así te mienten y así no crees que todo es falso.”

L'autor afegeix múltiples hashtags conspiratius com #Stop5G, #billgate, #agenda21, #id2020, #PfizerBioNTech.

IMATGE 5. CAPTURA PRÒPIA DE TUIT VIRAL ANALITZAT. TWITTER, 29/12/20.

Aquest tuit exemplifica una de les formes més simples però eficaces de desinformació:

- Descontextualització visual per suggerir engany institucional. Fusió de múltiples teories conspiratives en un sol missatge.
- Ús emocional del llenguatge per apel·lar a la sospita i la indignació.

El seu valor no és tant l'impacte (interacció baixa), sinó la seva estructura narrativa clara, molt representativa del model de desinformació visual bàsic.

A la taula de sota es presenta un resum dels tuits seleccionats, amb les característiques més rellevants des del punt de vista comunicatiu:

Nº	Data	Format del tuit	Narrativa central	Recursos discursius	Engagement	Valor analític
1	(29/12/20)	Vídeo amb documental (Vaxxed)	Vacunes com a farsa global. Crida a “obrir els ulls”	Audiovisual viral, hashtags (#plandemic, #newworldorder), apel·lació emocional	239 RTs / 425 likes	Cas viral paradigmàtic del discurs conspiratiu
2	(02/12/22)	Fragment d’entrevista TV	Nanopartícules activades per 5G amagades a les vacunes	Figura d’autoritat (Dr. Buttar), subtítols, narració pseudocientífica	342 RTs / 310 likes	Narrativa elaborada, visualment potent
3	(04/07/22)	Vídeo tipus TikTok	Control mental via 5G i codificació amb variants COVID	Format juvenil, connexió 5G–freqüències cerebrals, to emocional	179 RTs / 203 likes	Innovador i representatiu del públic jove
4	(14/03/22)	Tuit traduït (original en turc)	Sensibilitat al 5G en vacunats + presència de grafè	Pseudoanalistes, traducció automàtica, hashtags, component transnacional	100 RTs / 500 likes	Reflecteix la dimensió global del relat
5	@ (29/12/20)	Imatge doble	Engany visual institucional en campanyes de vacunació	Dues fotos contradictòries, excés de hashtags (#Stop5G, #BillGates), missatge curt	4 likes / 1 comentari	Exemple bàsic però icònic de desinformació

Conclusions conjuntes

L'anàlisi comparativa dels cinc tuits seleccionats ha permès detectar una sèrie d'elements comuns que estructuren el discurs conspiratiu en aquesta plataforma. En primer lloc, destaca la **utilització sistemàtica de recursos emocionals** com la por, la indignació o la sospita, que tenen com a objectiu activar la reacció immediata de l'usuari i fomentar la compartició viral. En segon lloc, s'observa la presència de **hashtags molt específics**, com *#Stop5G* o *#Plandemic*, que no només classifiquen el missatge, sinó que permeten connectar-lo amb una comunitat ideològica i reforçar-ne la legitimació dins d'un entorn discursiu tancat.

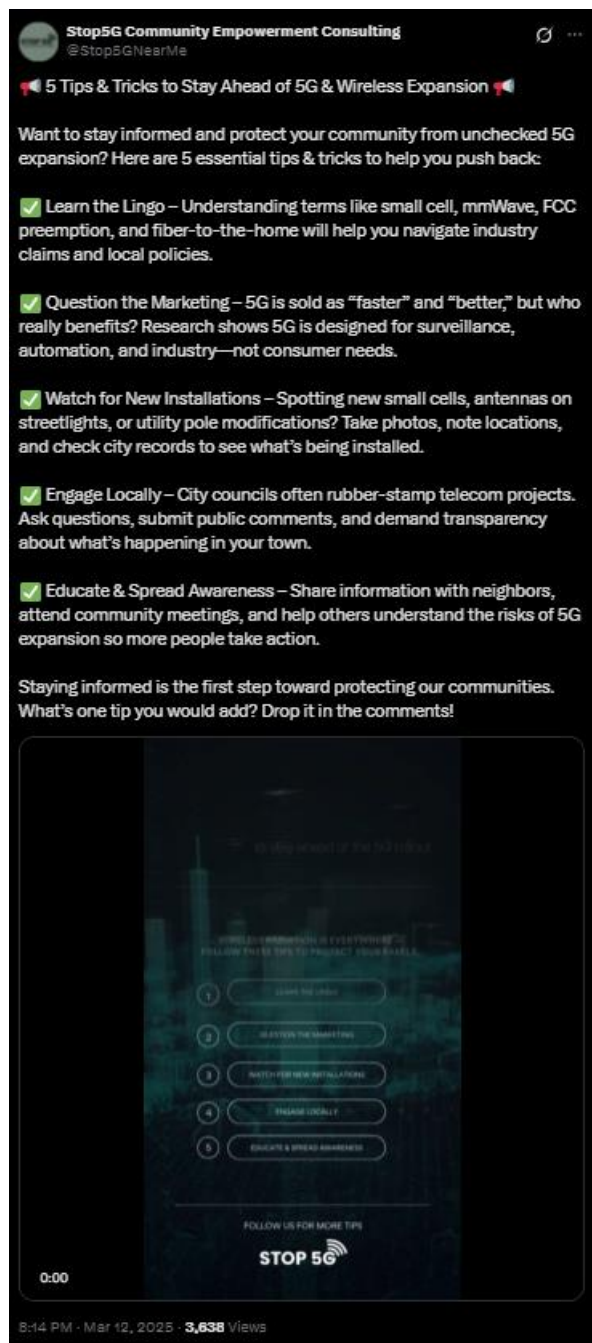
A més, molts dels tuits fan referència explícita a **una censura percebuda per part dels mitjans o les institucions**, la qual cosa transforma el contingut suprimit en una suposada "veritat perseguida". Aquesta estratègia contribueix a **construir un relat de confrontació** amb l'ordre establert, i assigna al tuitaire el rol de "desvetllador" d'una realitat oculta. També cal destacar la presència de **llenguatge pseudocientífic o tècnicament incert**, que, malgrat la seva inconsistència, simula autoritat i confereix un vernís de credibilitat al missatge.

Diversos dels tuits analitzats feien referència directa a vídeos conspiratius allotjats a YouTube, ja fos compartint-ne fragments o citant-ne les afirmacions de manera literal. Aquest fenomen evidencia una **interconnexió narrativa entre plataformes**, on el contingut audiovisual reforçava els discursos textuais i viceversa. La viralització global d'aquestes teories no pot entendre's com un fenomen aïllat per plataforma, sinó com un **ecosistema comunicatiu interdependent**.

En conjunt, aquests tuits actuen com a **càpsules virals de desinformació**, altament adaptades a la lògica de Twitter: missatges breus, impactants, fàcilment replicables i emocionalment carregats. La seva força no rau tant en l'argumentació racional com en la capacitat de **connectar amb sentiments latents de desconfiança, desconeixement o malestar social**, elements que, durant la pandèmia, es van intensificar considerablement.

Tuit fora de període: persistència de la narrativa fins al 2025

Tot i que el present treball delimita el període d'anàlisi entre els anys 2020 i 2022, s'ha considerat rellevant incloure un tuit publicat aquest mateix 2025 que exemplifica la persistència i vigència de la narrativa conspirativa entorn del 5G i la COVID-19.

IMATGE 6. CAPTURA PRÒPIA DE TUIT VIRAL ANALITZAT FORA DE PERÍODE. TWITTER,

En aquest cas, el tuit (12 de març de 2025) manté els mateixos elements analitzats anteriorment: la presència del hashtag #Stop5G, la connexió entre tecnologia, salut i control social, i l'ús d'un missatge emocional amb component visual (imatge doble) per insinuar engany institucional. Encara que el tuit en si no va assolir una viralitat destacada, el seu valor analític rau en la continuïtat del discurs, que es reproduïx amb estructures gairebé idèntiques a les observades durant el període pandèmic.

Aquest fet reforça la hipòtesi que el relat conspiratiu no va ser un fenomen puntual, sinó una narrativa estructuralment arrelada en certs sectors socials, amb capacitat de reproducció i adaptació malgrat els esforços institucionals, periodístics i tecnològics per desmentir-la o limitar-ne la difusió. El fet que, més de dos anys després del moment de màxima efervescència, encara circulin continguts similars en forma i en fons, evidencia la resiliència comunicativa de la desinformació a les xarxes socials.

4.3 YouTube com a plataforma de narratives conspiratives audiovisuals

La gran majoria dels vídeos més virals sobre el suposat vincle entre el 5G i la COVID-19 ja no són accessibles actualment a YouTube, ja que van ser eliminats per la pròpia plataforma per violar les seves normes de contingut i desinformació. No obstant això, la seva existència, difusió i impacte han estat àmpliament documentats en mitjans internacionals i estudis crítics.

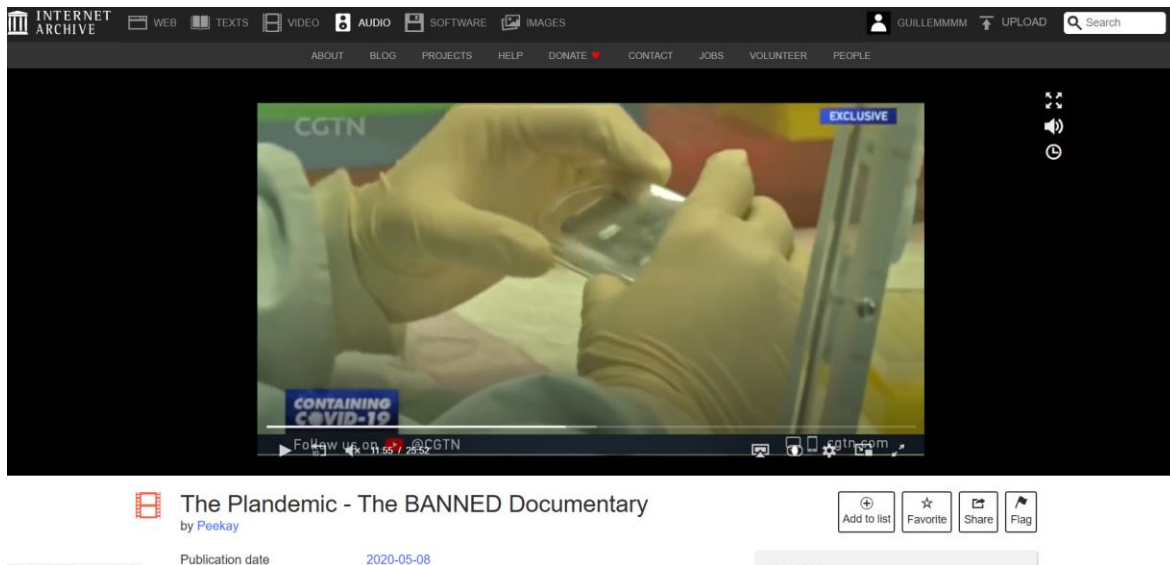
El cas més emblemàtic és el del documental *Plandemic* (2020), que va assolir més de 8 milions de visualitzacions abans de ser eliminat. El vídeo presentava una entrevista amb Judy Mikovits, científica desacreditada, qui difonia afirmacions falses sobre les vacunes i la creació artificial del virus (NPR, 2020; Reuters, 2020).

Altres exemples destacats inclouen les declaracions de David Icke en una entrevista al canal London Real, en què associava el 5G amb la propagació de la COVID-19, i el discurs de Thomas Cowan, qui afirmava que cada pandèmia moderna havia estat causada per un nou camp electromagnètic com el del 5G. Els dos vídeos també van ser retirats de la plataforma.

Malgrat la seva eliminació, el contingut d'aquests vídeos és accessible a través de fonts secundàries i articles analítics, com archive.org, fet que permet mantenir l'estudi i justificar la inclusió en aquest treball.

A continuació, es porta a terme un anàlisi dels tres vídeos més virals:

1. Documental “Plandemic” (2020)²

IMATGE 7. CAPTURA PRÒPIA DEL DOCUMENTAL ELIMINAT “PLANDemic”. RECUPERAT A ARCHIVE.ORG.

- **Contingut:** Aquest vídeo de casi 26 minuts presenta una entrevista amb Judy Mikovits, una científica desacreditada, que afirma que la pandèmia de la COVID-19 va ser planificada per benefici de les farmacèutiques i que les vacunes són perjudicials.
- **Impacte:** Abans de ser eliminat, el vídeo va assolir més de 8 milions de visualitzacions a YouTube. La seva difusió va ser tan àmplia que va provocar una resposta ràpida per part de les plataformes per eliminar-lo i evitar la propagació de desinformació.
- **Evidències:**
 - Articles que documenten la seva eliminació i l'impacte que va tenir:
 - NPR: ["Seen 'Plandemic'? We Take A Close Look At The Viral Conspiracy Video's Claims"](#)

² [The Plandemic - The BANNED Documentary : Peekay : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](#)

- Reuters: ["Facebook, YouTube remove 'Plandemic' video with 'unsubstantiated' coronavirus claims"](#)

2. Declaracions de David Icke sobre 5G i COVID-19³

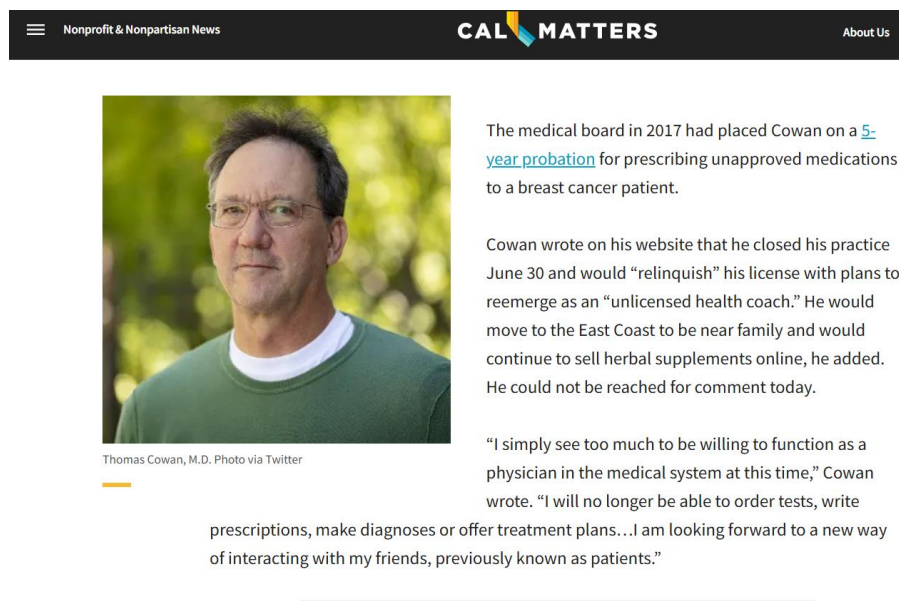
IMATGE 8. CAPTURA PRÒPIA DEL DOCUMENTAL ELIMINAT DE DAVID ICKE. "RECUPERAT A ARCHIVE.ORG.

- **Contingut:** En una entrevista al canal London Real, David Icke afirma que el 5G està relacionat amb la propagació de la COVID-19 i que forma part d'un pla per controlar la població.
- **Impacte:** El vídeo va ser eliminat de YouTube i altres plataformes per difondre desinformació perillosa. La seva difusió va coincidir amb actes de vandalisme contra torres de telecomunicacions al Regne Unit.
- **Evidències:**

³ [5G - The Ultimate Directed Energy Weapon - David Icke \[2019-08-26\] : DavidIcke : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](#)

- Notícia d'ITV que informa sobre l'eliminació del canal de David Icke per part de YouTube: ["YouTube terminates David Icke's account over Covid-19 conspiracy theories"](#)
- Anàlisi de les afirmacions de David Icke i la seva difusió a les xarxes socials: ["Social media clips revive false claims by David Icke linking 5G and COVID-19"ITVX+1Sky News+1Science Feedback](#)

3. Afirmacions de Thomas Cowan sobre 5G i la COVID-19

IMATGE 9. CAPTURA PRÒPIA DE L'ARTICLE DE CALL MATTERS SOBRE THOMAS COWAN.

- **Contingut:** En una conferència, Thomas Cowan afirma que cada pandèmia està relacionada amb una nova exposició a camps electromagnètics, suggerint que la 5G causa la COVID-19.
- **Impacte:** El vídeo es va fer viral a les xarxes socials abans de ser eliminat per violar les polítiques de desinformació. Les seves afirmacions van ser àmpliament desmentides per experts i mitjans de comunicació.

- **Evidències:**

- Article de CalMatters que informa sobre la renúncia de Cowan a la seva llicència mèdica després de la controvèrsia generada per les seves declaracions: ["Conspiracy theory doctor surrenders medical license"](#)
- Vídeo disponible a YouTube que analitza les afirmacions de Cowan: ["Heard some rumours about 5G and COVID-19? Here's the truth"YouTube](#)

Anàlisi del discurs dels vídeos seleccionats

Els tres vídeos comparteixen característiques comunicatives similars que n'expliquen la viralitat. En primer lloc, l'ús de figures d'autoritat com científics, metges o experts autoproclamats reforça la credibilitat percebuda per l'audiència. En segon lloc, el llenguatge pseudocientífic —ple de termes tècnics però buits de base empírica— crea una sensació de complexitat i veracitat. Finalment, el format audiovisual, amb edició professional, música dramàtica i entrevistes en pla curt, activa una resposta emocional que afavoreix la difusió automàtica del contingut.

Aquestes estratègies coincideixen amb les identificades per Lewandowsky et al. (2020), que expliquen com la combinació de narrativa emocional, figures aparentment expertes i estructures visuals persuasives augmenta la probabilitat d'acceptació del missatge fals.

Conclusió de la secció

L'anàlisi dels vídeos conspiratius eliminats de YouTube revela no només el poder de l'audiovisual en la disseminació de desinformació, sinó també les dificultats que les plataformes tenen per actuar amb rapidesa i eficàcia. Malgrat els esforços institucionals i els mecanismes de moderació, aquests continguts van tenir un impacte global i durador. La seva viralitat il·lustra la vulnerabilitat dels entorns digitals davant relats que apel·len a l'emoció, a la sospita i a la pseudociència, i reforça la necessitat d'abordar la desinformació

des d'una estratègia que combini educació mediàtica, tecnologia responsable i resposta comunicativa ràpida.

El contingut d'aquests vídeos no només es consumia directament a YouTube, sinó que circulava àmpliament a través d'enllaços compartits a Twitter, grups de Facebook i canals alternatius. La seva viralització estava **potenciada per la seva recontextualització en altres plataformes**, la qual cosa multiplicava l'impacte del missatge i en facilitava la persistència tot i l'eliminació original del vídeo. Això confirma que la desinformació actua de manera **transmèdia**, i que les narratives conspiratives s'adapten a múltiples formats i entorns.

4.4 Anàlisi de la desinformació a través de Google Trends

1. Introducció metodològica

Google Trends és una eina que permet analitzar l'interès de cerca dels usuaris en relació amb termes específics al llarg del temps i en diferents regions. Aquesta eina ha estat àmpliament utilitzada durant la pandèmia per estudiar les tendències de desinformació i la propagació de les narratives conspiratives en l'opinió pública .

Per a aquesta anàlisi, s'han seleccionat els següents termes de cerca:

- "5G coronavirus"
- "Plandemic"
- "5G conspiracy"

L'anàlisi es centra en el període comprès entre gener de 2020 i gener de 2022, amb especial atenció als pics d'interès i a la seva correlació amb esdeveniments rellevants.

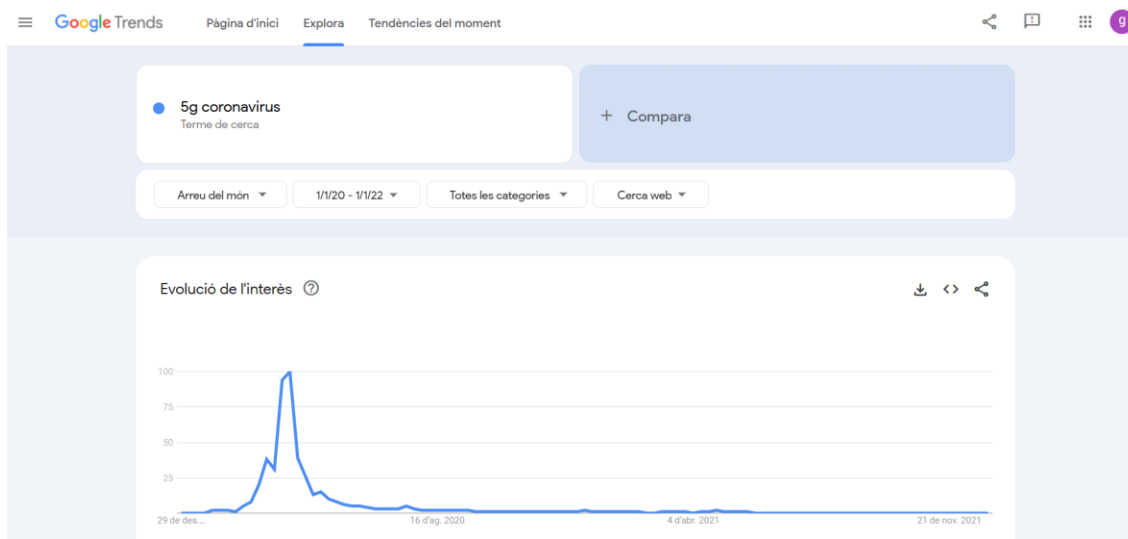
Google Trends ens explica com funciona l'evolució de l'interès, això ens ajuda a interpretar els resultats i els pics, on 100 és popularitat màxima del terme i 0 la mínima.

Resultats cerca terme “5G coronavirus”: anàlisi temporal de l'interès

Segons les dades obtingudes (vegeu Gràfic 1), la cerca “5G coronavirus” va experimentar un pic màxim d'interès global la setmana del 5 a l'11 d'abril de 2020, amb una puntuació de 100 en l'escala de Google Trends. Aquest valor representa el màxim interès de cerca registrat durant tot el període analitzat, i esdevé un indicador clau del moment de màxima efervescència de la narrativa conspirativa que vinculava la tecnologia 5G amb l'origen o la propagació de la COVID-19.

◆ Gràfic 1. Evolució de l'interès pel terme “5G coronavirus” (2018–2022)

Font: Google Trends. Captura pròpia elaborada per l'autor

Aquesta explosió d'interès s'inicia a finals de març de 2020 i es dispara durant les primeres dues setmanes d'abril, coincidint amb diversos fets rellevants:

- Difusió massiva del vídeo Plandemic (abril 2020), que vinculava vacunes, elits globals i el 5G com a mecanismes de control social (NPR, 2020; Reuters, 2020).
- Declaracions públiques de David Icke a mitjans com *London Real*, on afirmava obertament que el 5G debilitava el sistema immunitari i propagava el virus (ITV, 2020).

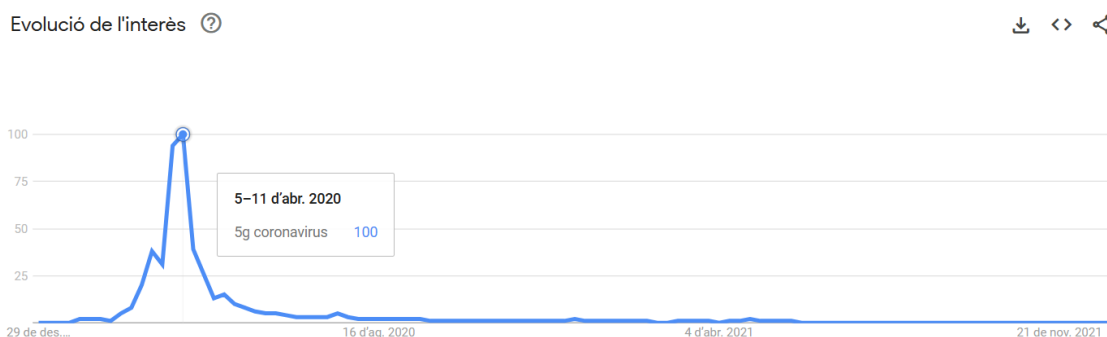
- Crema d'antenes al Regne Unit i Països Baixos, recollida per mitjans com *The Guardian* (2020) i *BBC News*, com a conseqüència directa de les narratives conspiratives.

Després d'aquest pic, l'interès cau bruscament però no desapareix. Durant els mesos següents, es mantenen valors baixos però estables, amb petits repunts ocasionals. Entre els factors que podrien explicar aquesta persistència parcial hi ha:

- La difusió sostinguda en canals alternatius com Telegram o fòrums conspiratius com 4chan.
- La circulació de teories derivades, com la de les nanopartícules, el grafè i la “nova onada activada pel 5G”.
- La manca de desmentiment clar i efectiu durant les primeres setmanes, segons van denunciar organitzacions com Full Fact (2020) i la International Fact-Checking Network.

◆ *Gràfic 2. Pic d'interès: setmana del 5–11 d'abril de 2020*

Font: Google Trends. Captura pròpia elaborada per l'autor

Interpretació crítica dels resultats

Aquest patró temporal reforça dues idees centrals d'aquest treball:

1. La reactivitat social a la incertesa: l'esclat d'interès coincideix amb un moment de màxima incertesa social (confinaments, escassetat d'informació fiable, temor global).

És en aquest context que la narrativa del 5G adquireix força com a explicació alternativa i aparentment “coherent”.

2. La funció viral de les plataformes digitals: la rapidesa amb què s'expandeix el relat mostra com Twitter, YouTube i cercadors com Google actuen com amplificadors d'aquest tipus de continguts quan no hi ha filtres ni resposta comunicativa immediata.

Aquest fenomen s'insereix dins l'anomenada *infodèmia* (Zarocostas, 2020), que descriu la sobrecàrrega d'informació falsa durant la pandèmia i la dificultat de discernir fonts fiables en moments de crisi.

Resultats cerca terme “5G coronavirus”: anàlisi temporal de l'interès

Context i justificació del terme

“Plandemic” és el títol d'un vídeo conspiratiu publicat a YouTube a l'abril de 2020, protagonitzat per Judy Mikovits, una ex-investigadora que promovia una teoria segons la qual la pandèmia de la COVID-19 havia estat planificada amb finalitats de control i benefici econòmic. El vídeo integrava elements antivacunes, desinformació sobre el 5G, i atacs contra figures de la salut pública com Anthony Fauci.

Aquest contingut va esdevenir un dels vídeos més virals de desinformació durant els primers mesos de la pandèmia, fins al punt de provocar una resposta urgent per part de les plataformes socials i els mitjans de verificació (NPR, 2020; The Guardian, 2020).

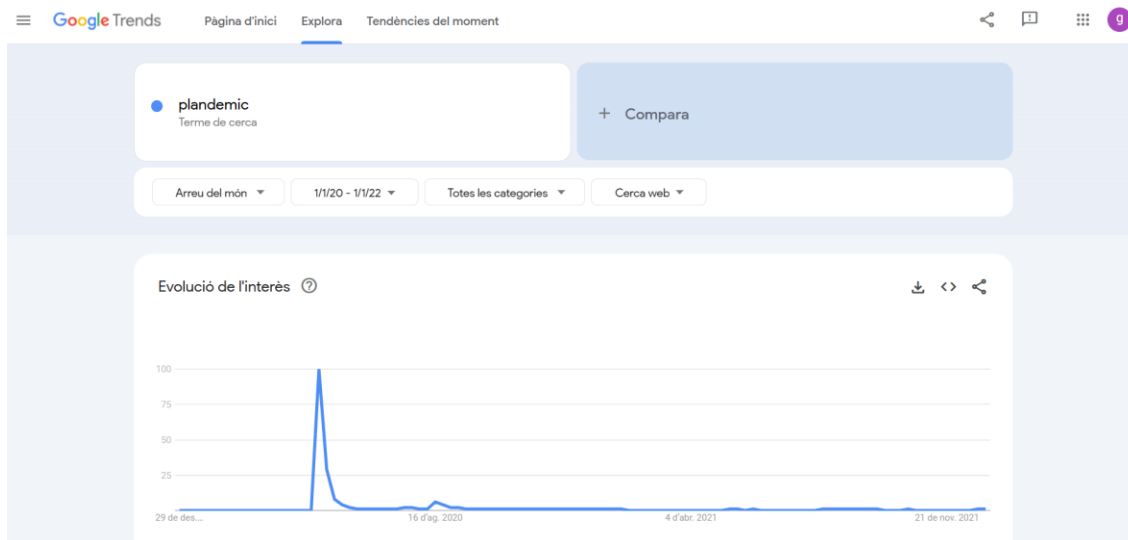
Resultats obtinguts: evolució temporal de l'interès

Segons les dades de Google Trends (Gràfic 3), el terme “plandemic” va assolir el seu pic d'interès mundial entre el 3 i el 9 de maig de 2020, amb un valor de 100 a l'escala relativa

d'interès. Aquest màxim coincideix amb la setmana posterior a la difusió massiva del vídeo a través de Facebook, Twitter, YouTube i canals de missatgeria.

◆ **Gràfic 3. Evolució de l'interès pel terme “plandemic” (2018–2022)**

Font: Google Trends. Captura pròpia elaborada per l'autor

Aquest interès explosiu s'explica per diversos factors:

- L'estètica del vídeo, propera al format documental, amb una narrativa emocional i una presentació visualment atractiva.
- La combinació de temes conspiratius: manipulació política, vacunes, Big Pharma, 5G i suposades veritats silenciades.
- El fet que fos eliminat ràpidament de YouTube, la qual cosa va reforçar la sensació de “veritat censurada” entre els seus promotors.

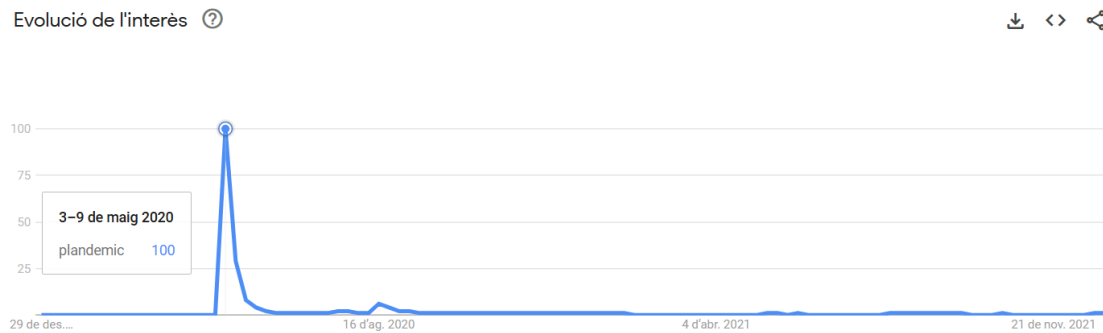
Tot i que l'interès disminueix de manera abrupta durant les setmanes posteriors, es detecten petits repunts durant l'estiu i la tardor de 2020, coincidint amb:

- La publicació del segon episodi de *Plandemic* (“Indoctrination”) a l'agost de 2020.
- La cobertura mediàtica i crítica del fenomen en mitjans com *NPR*, *BBC* i *Science Feedback*.

- El debat sobre les vacunes i les mesures sanitàries, que va donar nova visibilitat a continguts relacionats.

◆ *Gràfic 4. Pic d'interès: setmana del 3–9 de maig de 2020*

Font: Google Trends. Captura pròpia elaborada per l'autor

Imatge 45: Google Trends

Interpretació crítica

El cas de “plandemic” és paradigmàtic dins el fenomen de la desinformació digital durant la pandèmia. Mostra com un únic contingut audiovisual pot activar una narrativa global, altament compartida, i com les eines de cerca reflecteixen aquest impacte de manera gairebé immediata.

La rapidesa amb què es produeix el pic d'interès i la posterior caiguda indiquen un patró de desinformació efímera però altament influent, i reforcen la idea de “contagi informatiu” en l'ecosistema digital.

Tal com apunta Wardle (2020), aquests continguts actuen com a “actes de comunicació viral”, que no necessiten durar per tenir impacte. El vídeo *Plandemic* va ser vist, compartit i referenciat àmpliament fins i tot després de la seva eliminació, a través de rèpliques i discussions en altres plataformes.

Resultats cerca terme “5G coronavirus”: anàlisi temporal de l'interès

Context i justificació del terme

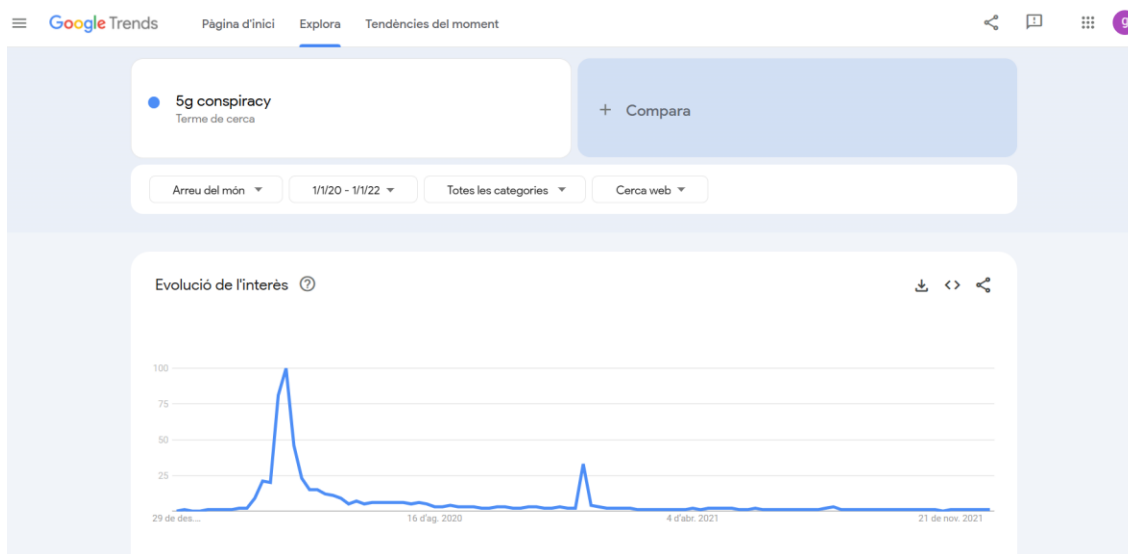
El concepte “5G conspiracy” recull de forma genèrica i transversal totes les teories conspiratives que vinculen el desplegament de la tecnologia 5G amb la propagació o l'origen de la pandèmia de la COVID-19. Aquest terme no es refereix a un vídeo o contingut específic, sinó a una narrativa àmplia i persistent, difosa a través de xarxes socials, fòrums alternatius i canals de vídeo durant els primers mesos de 2020, i que ha tingut ressò posterior en onades successives de desinformació.

Resultats obtinguts: evolució temporal de l'interès

L'anàlisi del terme “5G conspiracy” mitjançant Google Trends mostra que l'interès global va assolir el seu màxim entre el 5 i l'11 d'abril de 2020, coincidint exactament amb el pic observat pels termes “5G coronavirus” i, de manera lleugerament posterior, “plandemic” (Gràfic 5).

◆ Gràfic 5. Evolució de l'interès pel terme “5G conspiracy” (2018–2022)

Font: Google Trends. Captura pròpia elaborada per l'autor

Aquest pic d'interès coincideix amb:

- L'explosió mediàtica del vídeo *Plandemic* (abril–maig 2020)
- L'onada d'incidents contra infraestructures 5G al Regne Unit, Canadà i Països Baixos
- L'absència inicial de comunicació institucional clara sobre la relació entre el 5G i la salut pública

A diferència d'altres termes, però, “5G conspiracy” manté un nivell sostingut de cerques durant mesos posteriors. Destaca un repunt secundari a la primavera de 2021, possiblement relacionat amb:

- La difusió de nous vídeos conspiratius vinculats a les vacunes COVID-19, el grafè o les ones electromagnètiques.
- L'activitat de canals alternatius com Telegram, on aquestes teories van continuar circulant després de la moderació més estricta a plataformes com YouTube o Facebook.

◆ Gràfic 6. Pic màxim: setmana del 5–11 d'abril de 2020

Font: Google Trends. Captura pròpia elaborada per l'autor

Interpretació crítica

El terme “5G conspiracy” funciona com a paraigua semàntic que aglutina múltiples relats desinformatius, i per tant, la seva evolució en Google Trends ens dona una visió general del comportament global de la narrativa conspirativa vinculada al 5G.

Aquest patró corrobora les aportacions de Douglas et al. (2017) sobre la naturalesa modular de les conspiracions: són narratives obertes, que permeten afegir elements nous (grafè, vacunes, globalisme, etc.) i adaptar-se al context. A més, segons Ahmed et al. (2020), el 5G es va convertir en un símbol tecnològic fàcil de carregar de significat negatiu per part de determinats grups amb discurs tecnofòbic.

L'anàlisi també mostra com, un cop instaurada, aquesta narrativa no desapareix completament, sinó que s'arrela en determinats cercles i es reactiva puntualment, fins i tot dos anys després del seu pic inicial.

4.5 Accions derivades de la desinformació: el cas de les antenes 5G

Una de les conseqüències més reals i alarmants de la desinformació vinculada al 5G i la COVID-19 ha estat la proliferació d'actes vandàlics contra infraestructures de telecomunicacions. Durant l'any 2020, i especialment entre els mesos de març i maig, es van registrar **centenars de casos de crema o destrucció d'antenes 5G** a diversos països europeus, coincidint amb el moment àlgid de la difusió de teories conspiratives que associaven aquesta tecnologia amb la propagació del virus.

Segons un article de *The Guardian* (2020), **al Regne Unit es van cremar més de 80 antenes** en poques setmanes, molts cops motivats per tuits, vídeos virals i missatges de WhatsApp que asseguraven que les ones 5G debilitaven el sistema immunitari o eren responsables de l'aparició de la COVID-19. Aquestes accions van generar una alerta institucional: el mateix govern britànic i operadors com Vodafone o EE van condemnar els fets i van confirmar que diversos treballadors de manteniment també havien rebut amenaces i agressions.

A Espanya, també es van detectar **incidents a la Comunitat Valenciana i a Catalunya**, amb intents de sabotatge en estacions base, tot i que menys freqüents que al Regne Unit. La notícia recollida per *La Vanguardia* (2020) alertava de la preocupació creixent entre els operadors davant l'auge d'aquestes teories, que es van difondre amb gran rapidesa a través de xarxes socials i canals alternatius de comunicació, com Telegram o fòrums conspiratius.

Aquest fenomen no només posa de manifest el poder de les plataformes digitals com a canals de difusió de desinformació, sinó que també evidencia la capacitat de certes narratives per **traspasar l'àmbit discursiu i derivar en accions concretes i perilloses**. L'episodi de les antenes demostra que la desinformació no es limita a la percepció: pot **modificar conductes i generar conflictes reals**, fins i tot contra infraestructures considerades crítiques.

D'aquesta manera, el cas de la crema d'antenes representa un exemple paradigmàtic del que es coneix com a “desinformació performativa”, és a dir, aquella que no només informa o manipula, sinó que **indueix a l'acció**. El seu estudi dins del present treball aporta una dimensió empírica fonamental que reforça la hipòtesi inicial: les narratives conspiratives relacionades amb el 5G i la COVID-19 tenen conseqüències tangibles i reals que poden afectar tant la infraestructura com la seguretat pública.

4.6 Temes i tòpics recurrents

L'anàlisi dels continguts virals vinculats a la conspiració del 5G i la COVID-19 en tres plataformes diferents (Twitter, YouTube i Google) ha permès identificar una sèrie de temes, estructures i recursos comunicatius que es repeteixen de forma transversal, independentment del canal o del format. Aquests elements comuns no només evidencien una estratègia retòrica efectiva, sinó que també apunten a una lògica que estructura aquest discurs conspiratiu.

1. Apel·lació a la por i la incertesa: Un dels motors centrals de les narratives conspiratives és l'explotació emocional de la por, especialment en moments d'inestabilitat com la pandèmia. Tant en vídeos com en tuits o termes de cerca, apareixen missatges que vinculen

el 5G amb malalties, control mental o catàstrofes globals. Aquesta estratègia apel·la a sentiments profunds de vulnerabilitat i desconfiança.

2. Figures d'autoritat desacreditades com a referents: Un altre element recurrent és l'ús de figures aparentment autoritzades (metges, científics, investigadors) que han estat desacreditades pel consens científic però que es presenten com a veus silenciades. Casos com els de Judy Mikovits, Thomas Cowan o David Icke es repeteixen en múltiples canals com a portadors d'una "veritat alternativa".

3. Denúncia de censura com a legitimació: El fet que molts continguts hagin estat eliminats per les plataformes es converteix, paradoxalment, en una prova de la seva suposada veracitat. La narrativa del "ens volen callar" apareix de manera constant i reforça la idea que hi ha una veritat amagada per les elits, cosa que dona consistència emocional al discurs conspiratiu.

4. Estructures dualistes i simplificadores: La majoria de continguts analitzats es construeixen a partir d'una oposició radical entre dos pols: bons vs. dolents, poble vs. poder, veritat vs. mentida. Aquesta simplificació funciona com a eina cognitiva que facilita l'assimilació del discurs i n'afavoreix la circulació viral. A més, redueix la complexitat del debat tecnològic i científic a una qüestió de fe i moralitat.

5. L'ús de llenguatge pseudocientífic i retòrica d'impacte: Molts missatges utilitzen termes científics descontextualitzats, fórmules tècniques o conceptes inventats per simular rigor. Això genera una sensació de credibilitat, especialment en audiències que no tenen eines per discernir entre divulgació rigorosa i manipulació argumentativa.

6. Presència de marcs visuals i simbòlics comuns: Tot i no ser l'objecte central d'aquest estudi, s'ha detectat també la presència repetida d'imatges, colors i símbols vinculats a l'univers conspiratiu (ulls, triangles, antenes cremant, representacions de virus). Aquest imaginari visual contribueix a codificar el missatge i a reforçar la seva identitat col·lectiva.

7. Invisibilització de les fonts oficials: Finalment, és notable l'absència o el menyspreu cap a les fonts verificades o institucionals. Quan s'esmenten, és per desacreditar-les o

acusar-les de manipulació. Això construeix una lògica discursiva tancada que impedeix el contrast i reforça el pensament circular típic de la conspiració.

En conjunt, aquests elements recurrents demostren que les narratives sobre el 5G i la COVID-19 no són una col·lecció aleatòria de missatges aïllats, sinó un discurs cohesionat, reconeixible i dissenyat per a la màxima circulació. El seu èxit no radica només en el contingut, sinó en la manera com es connecten emocions, identitat, autoritat i viralitat dins del sistema comunicatiu digital.

4.7 Entrevista a expert: visió professional sobre el 5G i la desinformació

Presentació de l'entrevistat

Per complementar l'anàlisi empírica d'aquest treball, es va realitzar una entrevista presencial a **Sergi Sarri**, *Head of Innovation Lab & 5G Tech Specialist* a **Mobile World Capital Barcelona**, entitat referent en l'àmbit de la transformació digital. La seva expertesa tècnica i coneixement del sector ofereixen una mirada professional sobre els impactes comunicatius i socials que ha tingut la desinformació entorn del 5G durant la pandèmia de la COVID-19.

Objectiu de l'entrevista

L'entrevista va tenir com a objectiu:

- Entendre com es percep el 5G des del punt de vista tècnic i institucional.
- Explorar la relació entre la manca de coneixement i la proliferació de relats conspiratius.
- Avaluar el paper de les xarxes socials en la propagació de la desinformació.
- Recollir propostes de millora en l'àmbit de la comunicació tecnològica.

L'entrevista es va estructurar en quatre blocs temàtics: (1) funcionalitat i potencial del 5G, (2) percepcions errònies i rumors durant la pandèmia, (3) dinàmiques digitals i xarxes socials, i (4) responsabilitat institucional i estratègies comunicatives futures.

Síntesi temàtica de les aportacions

L'expert va destacar, en primer lloc, la **transformació disruptiva** que suposa el 5G en termes de velocitat, latència i capacitat de connexió massiva. Aquesta complexitat tecnològica, segons ell, fa difícil que el públic general en compregui el funcionament, fet que facilita l'aparició de mites i pors infundades.

“Pot haver-hi aquesta por, i per tant una facilitat per manipular la gent, si no tenen eines per entendre com funciona realment la tecnologia.” (Sarri, 2024)

Segons la seva experiència, la **manca de pedagogia pública** sobre el 5G va ser un factor decisiu perquè les narratives conspiratives arrellessin amb tanta força durant la pandèmia. A més, va remarcar que el moment de desplegament del 5G va coincidir amb el punt àlgid de la crisi sanitària, cosa que va **alimentar la confusió** i va facilitar interpretacions causals errònies.

L'expert també va subratllar el **paper amplificador de les xarxes socials**, descrivint-les com una “plaça pública global” on qualsevol discurs, per absurd que sigui, pot adquirir ressò immediat i sense filtres. Aquest entorn propicia que continguts conspiratius puguin ser acceptats i replicats abans que les institucions reaccionin.

“Si el primer que trobes quan cerques ‘5G i salut’ és una teoria de la conspiració, és molt fàcil quedar-s’hi.” (Sarri, 2024)

En relació amb la resposta institucional, l'entrevistat va apuntar que **es va minimitzar el risc comunicatiu** del vincle 5G-COVID, i que la prioritat es va centrar en altres aspectes de la crisi. Aquest buit informatiu va ser aprofitat pels promotors del discurs fals, i va afavorir-ne la difusió inicial.

També va alertar del perill que aquestes narratives tenen per al **desenvolupament tecnològic a llarg termini**:

“Hi ha tecnologies que poden ser molt bones per la societat, però si la gent creu que són perilloses, no s'acaben implementant, i es perden oportunitats socials.” (Sarri, 2024)

Finalment, l'entrevistat va remarcar la necessitat d'una comunicació **més clara, proactiva i empàtica** sobre la innovació tecnològica, especialment quan es tracta de tecnologies emergents amb potencial de generar controvèrsia:

“No es tracta només de vendre el producte, sinó de desmuntar els relats falsos abans que s’arrelin.” (Sarri, 2024)

5. DISCUSSIÓ I INTERPRETACIÓ DE RESULTATS

5.1. Introducció a la discussió

La desinformació digital, especialment en contextos de crisi, no opera com un accident puntual dins l'espai comunicatiu, sinó com un fenomen estructural que reflecteix —i alhora amplifica— fragilitats socials, culturals i tecnològiques. En aquest treball, l'anàlisi del cas específic de la conspiració que vinculava el 5G amb la pandèmia de la COVID-19 ha permès observar com es construeixen, es difonen i es consoliden relats conspiratius dins l'ecosistema digital contemporani. Ara bé, més enllà de les dades recollides i els exemples analitzats, és en aquesta Discussió on s'articulen les **implicacions profundes** del fenomen: **què diu aquesta conspiració sobre nosaltres, sobre la comunicació digital i sobre el funcionament actual de la veritat pública.**

Aquest apartat interpreta críticament els resultats empírics obtinguts a Twitter, YouTube i Google Trends, els contrasta amb el marc teòric treballat (Wardle i Derakhshan, 2017; Lewandowsky et al., 2020; Douglas et al., 2017), i hi incorpora una dimensió pràctica fonamental: la **veu d'un expert en tecnologia 5G** amb coneixement directe del camp, entrevistat expressament per aquest treball. El seu testimoni, lluny de ser una simple opinió, permet **situar els discursos digitals dins d'un context professional i institucional real**, ajudant a entendre les conseqüències comunicatives, socials i innovadores que té la proliferació de narratives falses com la que aquí s'analitza.

La Discussió s'estructura en cinc subapartats. En primer lloc, s'analitza **com es construeixen les narratives conspiratives**, tot identificant els recursos narratius i simbòlics que utilitzen per generar credibilitat. En segon lloc, es descriu **com aquestes**

narratives es propaguen mitjançant les plataformes digitals, i el rol que hi juga la lògica algorítmica i la viralitat. A continuació, es revisa **la resposta institucional i els límits de la moderació**, posant el focus en les tensions entre llibertat d'expressió i control de continguts. El quart apartat aborda **la vulnerabilitat informativa col·lectiva**, i com aquesta facilita l'arrelament d'aquestes teories en moments d'incertesa. Finalment, es proposa una reflexió sobre **l'impacte real de la desinformació en la innovació tecnològica**, i la necessitat d'una resposta estructural i pedagògica.

En conjunt, aquesta secció té com a objectiu demostrar que la conspiració del 5G i la COVID-19 no és un cas anecdòtic ni una aberració digital, sinó **una manifestació simptomàtica de com funcionen la informació, el poder i la confiança en l'era hiperconnectada**.

5.2. La lògica narrativa de la conspiració: com es construeix el relat

Les teories conspiratives no apareixen de forma arbitrària ni accidental. Es construeixen sobre una base retòrica i emocional sòlida, i responen a patrons narratius que permeten articular una explicació del món alternativa, però psicològicament convincent. L'anàlisi dels vídeos i tuits que vinculaven el 5G amb la COVID-19 durant la pandèmia mostra amb claredat l'ús sistemàtic de recursos que, tal com apunten Douglas et al. (2017), són habituals en el discurs conspiratiu: la simplificació binària, la identificació d'un enemic ocult, l'existència d'una veritat amagada i la presència d'un heroi dissident que la revela.

Els casos de *Plandemic*, les entrevistes a David Icke o les declaracions de Thomas Cowan segueixen aquesta estructura: presenten el 5G com una tecnologia opaca i potencialment nociva, denuncien una suposada censura mediàtica, i apel·len a figures que es presenten com a científics o metges alternatius, sovint desacreditats, però amb una aparença d'autoritat. La narració es construeix com un relat coherent, tancat i emocionalment potent, que proporciona respostes clares en un moment d'incertesa i por col·lectiva.

Tal com explica l'expert entrevistat per aquest treball, un dels elements clau que facilita l'arrelament d'aquestes teories és **la manca d'informació comprensible i accessible**:

“Pot haver-hi aquesta por, i per tant una facilitat per manipular la gent, si no tenen eines per entendre com funciona realment la tecnologia.” (Sarri, 2024)

Aquest buit informatiu, sovint alimentat per una comunicació institucional excessivament tècnica o inexistent, deixa espai perquè s'hi colin interpretacions alternatives, per molt infundades que siguin. El fet que el 5G sigui una tecnologia complexa, invisible i de naturalesa abstracta (ones electromagnètiques, latència, capacitat de connexió) facilita que se li atribueixin qualitats nocives, especialment quan no hi ha una pedagogia pública que n'expliqui els fonaments.

Això connecta amb la idea que proposa Lewandowsky et al. (2020) sobre la resistència del pensament conspiratiu: **com més complex és el fenomen real, més atractiva resulta la teoria que l'explica amb una narrativa clara i emocionalment satisfactòria**. A diferència del discurs científic, que sol admetre dubtes, hipòtesis i revisió constant, el relat conspiratiu ofereix seguretat, enemics concrets i una veritat revelada. I és precisament aquesta claredat falsa el que el fa tan potent.

En aquest sentit, el relat conspiratiu del 5G i la COVID-19 **no només intenta desmentir la versió oficial**, sinó que en construeix una de pròpia, amb un marc de referència complet, una jerarquia moral (els bons que lluiten contra els poderosos) i una crida a l'acció. Aquests elements —narració, emoció, enemic, missatge— són els que converteixen la conspiració **en una narrativa funcionalment efectiva i viralitzable**.

5.3. Plataformes digitals i lògica algorítmica: la propagació viral de la conspiració

El relat conspiratiu no només es construeix: es propaga. I ho fa dins d'un ecosistema digital dissenyat per optimitzar la difusió de continguts que generen interacció, emoció i polarització. En aquest sentit, les plataformes com **YouTube, Twitter i Google** han actuat no només com a canals de transmissió, sinó com a **agents amplificadors** de la desinformació durant la pandèmia. La seva arquitectura algorítmica —orientada a maximitzar el temps de permanència, les visualitzacions i el compromís— ha facilitat la **viralització de continguts falsos**, especialment aquells amb una forta càrrega emocional i retòrica de confrontació.

Com explica Cinelli et al. (2020), les dinàmiques de recomanació i personalització de continguts generen **càmeres d'eco** i **bombolles informatives**, on l'usuari rep inputs

alineats amb les seves creences prèvies, reforçant-les. En el cas del 5G i la COVID-19, això ha significat que una cerca inicial —per exemple, “5G coronavirus”— podia portar ràpidament a vídeos, fòrums o comptes de xarxes on la teoria conspirativa es presentava com a veritat contrastada, fins i tot abans que les fonts verificades hi poguessin reaccionar.

Aquesta dinàmica és especialment visible a **YouTube**, on l'anàlisi del contingut eliminat (*Plandemic*, Icke, Cowan) mostra com vídeos conspiratius van acumular milions de visualitzacions en molt poc temps. L'algoritme premiava aquests vídeos per la seva capacitat d'activar emocions fortes (por, indignació, sospita) i per la seva estructura narrativa addictiva. El mateix passava a **Twitter**, on l'ús de hashtags com **#Stop5G** o **#5GCoronavirus** va permetre agrupar, amplificar i legitimar un relat fals, creant comunitats de significat que actuaven com a altaveus descentralitzats del discurs.

L'expert entrevistat per aquest treball ho expressava amb claredat:

“Les xarxes socials són una plaça pública global on tothom pot viralitzar el que diu, amb la diferència que el ressò no té límits.” (Sarri, 2024)

Aquest ressò il·limitat trenca la lògica de l'esfera pública tradicional. Abans, una idea absurda podia quedar-se en una conversa de bar; avui, es pot convertir en un vídeo viral o en un fil de Twitter compartit per milers d'usuaris. La **multiplicació tecnològica del missatge** supera la capacitat dels mecanismes clàssics de verificació i moderació.

Pel que fa a **Google Trends**, les dades recollides mostren com les cerques relacionades amb el 5G i la COVID-19 van experimentar un pic intens entre març i maig de 2020, coincidint amb els primers confinaments i el desplegament inicial del 5G a moltes ciutats. Aquesta coincidència temporal, interpretada per molts com una causalitat, va ser reforçada pels resultats de cerca, sovint dominats per continguts virals no verificats. Com apunta també l'expert, “si el primer que trobes quan cerques ‘5G i salut’ és una teoria de la conspiració, és molt fàcil quedar-s’hi.”

En resum, la configuració algorítmica de les plataformes, unida a l'absència d'una comunicació institucional anticipada i entenedora, va permetre que **la desinformació sobre el 5G es consolidés ràpidament com una opció de relat plausible** per a milers d'usuaris.

No és que els sistemes digitals produeixin desinformació per si sols, però **n'amplifiquen la circulació, la fan persistent i socialment visible.**

5.4. Resposta institucional i límits de la moderació

Davant la proliferació massiva de desinformació sobre la relació entre el 5G i la COVID-19, les principals plataformes digitals i institucions van activar, amb més o menys intensitat, **mecanismes de moderació i control de continguts**. Ara bé, tal com s'ha observat en l'anàlisi i com destaca l'expert entrevistat, aquestes respostes van ser **tardanes, fragmentades i sovint poc eficients**.

“Quan es va voler reaccionar, ja era massa tard. El relat ja estava establert, i la censura es va interpretar com una confirmació.” (Sarri, 2024)

Aquest fenomen s'inscriu dins del que Wardle i Derakhshan (2017) denominen *information disorder*: un context on la saturació de missatges falsos, la reacció reactiva i no preventiva de les institucions, i la manca d'estratègies de comunicació efectiva **reforcen el relat conspiratiu en lloc de desactivar-lo**. Així, la censura institucional no només no frena la conspiració, sinó que —en el marc mental dels seus seguidors— **l'autentifica**: si ho eliminen, és perquè "alguna veritat amaguen".

Plataformes com **YouTube o Twitter** van retirar vídeos i suspendre comptes amb continguts conspiratius. No obstant això, com s'ha vist en l'anàlisi, aquesta eliminació va arribar després que el contingut ja hagués assolit un gran abast. El documental *Plandemic* en va ser un exemple: amb més de vuit milions de visualitzacions abans de ser esborrat, va aconseguir una difusió massiva i una notorietat que la seva retirada no va revertir.

Segons l'expert entrevistat, un dels problemes clau va ser **la manca de prioritats comunicatives per part de les institucions** en el moment més crític de la crisi:

“Tothom estava centrat en les mascaretes i la salut, i es va ignorar el relat del 5G, que per a alguns col·lectius era central.” (Sarri, 2024)

Aquest buit va deixar el relat conspiratiu **lliure de contrapès narratiu** durant setmanes, permetent que es consolidés i trobés ressò entre comunitats ja escèptiques amb les

institucions i els mitjans. Això reflecteix una manca d'anticipació per part dels actors institucionals, que **no van identificar a temps el 5G com un potencial eix de desinformació**, malgrat la seva alta tecnicitat i el seu desplegament en paral·lel a la crisi sanitària.

A més, les accions de moderació, encara que tècnicament justificades, es van comunicar amb poca transparència. Els criteris per suspendre comptes o eliminar vídeos no sempre van ser clars, i això va alimentar encara més el discurs de la persecució o la censura. Aquest punt reforça la tesi que **la moderació per si sola és insuficient**: sense una comunicació proactiva, empàtica i pedagògica, **l'acció correctiva pot semblar repressiva**.

En conjunt, aquesta resposta institucional revela **els límits d'un model centrat únicament en l'eliminació reactiva de continguts**, i obre la necessitat d'una estratègia més àmplia: **prevenir abans que moderar, i comunicar abans que corregir**.

5.5. La vulnerabilitat informativa en temps de crisi: una porta oberta a la conspiració

La crisi de la COVID-19 no només va exposar les febleses dels sistemes sanitaris globals, sinó també una fragilitat estructural menys visible però igualment perillosa: la **vulnerabilitat informativa**. En un context d'alta incertesa, saturació de dades i necessitat urgent d'explicacions, les narratives conspiratives sobre el 5G van trobar **un ecosistema idoni per arrelar-se i expandir-se**, tant per l'escassetat de referents comprensibles com per la manca de confiança generalitzada en les fonts oficials.

Els treballs de Lewandowsky et al. (2020) han assenyalat que en contextos d'estrès col·lectiu, la gent tendeix a buscar relats que redueixin l'ambigüitat i ofereixin una estructura clara de causa-efecte. Les teories conspiratives compleixen aquesta funció. I en el cas del 5G, una tecnologia invisible, poc entesa i en ple desplegament, el relat conspiratiu va actuar com una **narrativa substitutiva**, que donava sentit al caos a través d'un relat coherent, encara que fals.

L'expert entrevistat per aquest treball ho resumeix amb precisió:

“Hi ha una bretxa entre la informació que es genera i la capacitat de la gent per entendre-la. I si no hi arriben, qualsevol relat alternatiu pot funcionar.” (Sarri, 2024)

Aquesta **bretxa cognitiva** és clau per entendre per què relats com els que afirmen que el 5G activa virus o serveix per controlar la població poden semblar versemblants per a certs sectors. Quan la comunicació tècnica no és accessible o comprensible, la desinformació pot ocupar el buit. Aquesta idea no només és vàlida per al ciutadà no expert, sinó també per a col·lectius que ja mantenen una relació de desconfiança amb la ciència, les institucions o els mitjans.

A aquest escenari s’hi afegeix un altre factor clau: la implicació de **figures mediàtiques amb gran visibilitat**, com el cantant Miguel Bosé. Segons l’expert entrevistat:

“Si un personatge amb influència diu segons quines coses, el seu públic pot arribar a dubtar de tot.” (Sarri, 2024)

Aquest efecte multiplicador mostra com la desinformació **no es limita als marges** del sistema informatiu, sinó que pot infiltrar-se en l’imaginari col·lectiu a través de veus reconegudes. I quan aquestes veus es dirigeixen a audiències menys alfabetitzades digitalment, la penetració del relat conspiratiu és encara més alta.

Més enllà del pla simbòlic, l’impacte de la desinformació té conseqüències tangibles. Durant el 2020 es van registrar **atacs a torres de telecomunicacions** a Espanya, el Regne Unit i altres països europeus, com a conseqüència directa de la creença que el 5G provocava la COVID-19. Aquestes accions mostren com el relat digital pot **saltar a la realitat física**, amb efectes materials greus per a la infraestructura tecnològica i la convivència social.

Finalment, l’expert alerta d’una conseqüència de fons especialment rellevant per aquest treball:

“Hi ha tecnologies que poden ser molt bones per la societat, però si la gent creu que són perilloses, no s’acaben implementant, i es perden oportunitats socials.” (Sarri, 2024)

Aquesta afirmació planteja un problema de justícia social i desenvolupament: la desinformació no només altera la percepció de la realitat, sinó que **pot frenar la innovació**,

obstaculitzar el progrés i empobrir el debat públic. Si la societat rebutja tecnologies útils per culpa del relat fals que les envolta, el cost no és només comunicatiu: és econòmic, institucional i humà.

Per tot això, la lluita contra la desinformació ha de ser també una lluita per l'educació, la pedagogia i l'accés igualitari a una informació clara i útil. Tal com concloïa l'expert:

“No es tracta només de vendre el producte, sinó de desmuntar els relats falsos abans que s'arrelin.” (Sarri, 2024)

Aquest compromís amb una comunicació transformadora i preventiva hauria de ser, doncs, una de les grans lliçons del cas analitzat.

6. CONCLUSIONS I PROPOSTES

Aquest treball ha tingut com a objectiu principal analitzar la construcció i la propagació de la desinformació relacionada amb la tecnologia 5G durant la pandèmia de la COVID-19, amb especial atenció al paper de les xarxes socials i les plataformes digitals com a canals de difusió i amplificació de narratives conspiratives.

Els objectius plantejats inicialment han estat assolits:

- 1. Identificar les principals narratives conspiratives que relacionen el 5G amb la COVID-19:** L'estudi de continguts virals com el documental *Plandemic*, les declaracions de David Icke i Thomas Cowan, i diversos tuits amb hashtags com *#Stop5G* o *#Plandemic* ha permès identificar una estructura narrativa comuna basada en la desconfiança institucional, la construcció d'un enemic invisible i l'apel·lació a figures suposadament autoritzades.
- 2. Estudiar com es van propagar aquestes narratives a través de les plataformes digitals:** L'anàlisi de Twitter, YouTube i Google Trends ha mostrat com els algoritmes i la lògica de viralitat van afavorir la difusió d'aquestes teories, especialment en moments de màxima incertesa social i sanitària.

3. Estudiar quins són els mecanismes per tal de limitar la difusió: La reacció de les plataformes digitals i dels mitjans va ser, en general, reactiva i fragmentada. La censura de continguts es va produir un cop aquests ja havien assolit un gran impacte, i sovint sense prou explicació pública, la qual cosa va alimentar el relat de persecució que la conspiració utilitzava com a prova de veritat. Quan aquesta resposta s'aplica tard, maximitza el missatge de les teories conspiratives i la desinformació.

Els resultats obtinguts permeten afirmar que la conspiració sobre el 5G i la COVID-19 no va ser un fenomen anecdòtic, sinó un exemple paradigmàtic de com la desinformació pot arrelar i difondre's en contextos de crisi informativa i emocional. La seva difusió va ser possible gràcies a la manca de pedagogia tecnològica i d'alfabetització mediàtica, la capacitat de les xarxes per viralitzar missatges sense contrast i la construcció d'un relat emocionalment potent i estructurat.

Casos recents com la desinformació generada entorn de la suposat "apagada digital" a Europa, el 2025, mostren que els patrons analitzats en aquest treball continuen plenament actius. La viralització de teories conspiratives sobre un col·lapse planificat, censura massiva o control institucional mostra com, en absència d'una comunicació clara i preventiva, la societat continua sent vulnerable a relats falsos amb gran capacitat de penetració.

Aquest treball també posa de manifest que la lluita contra la desinformació ha de ser una responsabilitat compartida entre institucions, plataformes, mitjans i ciutadania. No es tracta només de combatre la falsedat amb fets, sinó de construir entorns informatius més robustos, accessibles i pedagògics.

Davant la magnitud del fenomen analitzat, es fa evident la necessitat d'estratègies d'alfabetització mediàtica específiques, que vagin més enllà de l'educació formal i incideixin sobre el conjunt de la societat. Algunes propostes concretes són:

- **Integració de l'educació mediàtica en el currículum obligatori**, des d'etapes primerenques, per fomentar el pensament crític, la comprensió dels algoritmes i la capacitat per identificar fonts fiables.

- **Campanyes institucionals de divulgació digital** en llenguatge accessible i formats atractius (infografies, reels, TikToks educatius), especialment durant moments de crisi.
- **Formació per a docents, periodistes i creadors de contingut**, perquè puguin actuar com a agents multiplicadors d'una cultura digital responsable.
- **Impuls de col·laboracions entre institucions públiques, plataformes digitals i fact-checkers**, per crear protocols d'intervenció més ràpids i transparents davant la desinformació.
- **Creació d'observatoris de narratives virals**, que permetin detectar i analitzar amb rapidesa relats emergents per prevenir-ne l'expansió des de l'inici.

Aquestes mesures han de contribuir no només a reduir la circulació de continguts falsos, sinó també a apoderar la ciutadania com a subjecte actiu i crític dins l'ecosistema informatiu digital.

En conjunt, aquest TFG ofereix una aproximació crítica i documentada a un cas significatiu de desinformació digital i obre una reflexió sobre la necessitat d'una ciutadania digitalment alfabetitzada i unes institucions capaces de comunicar la innovació amb rigor i empatia.

7. LÍNIES DE FUTUR

Aquest estudi s'ha centrat en un conjunt limitat de plataformes i en un marc temporal determinat (2020–2022). Tanmateix, aquestes decisions metodològiques han permès una aproximació qualitativa profunda. Futurs estudis podrien ampliar el corpus, incorporar mètodes quantitatius o analitzar altres fenòmens desinformatius vinculats a tecnologies emergents com la intel·ligència artificial.

Aquest estudi deixa obertes diverses vies per a futures investigacions, algunes de les quals poden abordar aspectes complementaris i d'actualitat com:

- **Relació entre desinformació i processos democràtics**, com les eleccions presidencials als EUA (Trump 2020), on s'han identificat estratègies organitzades de manipulació digital.
- **Desinformació i emergències climàtiques**, com el cas recent de la DANA a Espanya, on han proliferat teories falses sobre geoenginyeria o manipulació meteorològica.
- **Impacte de la desinformació en les relacions internacionals**, especialment en el marc de conflictes geopolítics (Ucraïna, Gaza), on les plataformes són espais de guerra narrativa.
- **Desinformació i salut pública més enllà de la COVID-19**, amb focus en nous reptes com la vacuna de la grip aviar o la salut mental.
- **Evolució de la viralització a plataformes emergents**, com TikTok o Telegram, que presenten dinàmiques diferents de moderació i difusió de continguts.
- **Estudi comparatiu entre països i cultures**, per observar com les narratives conspiratives s'adapten o varien segons els contextos socioculturals.

Aquestes línies no només podrien ampliar el coneixement acadèmic sobre el fenomen, sinó també ajudar a desenvolupar polítiques públiques més adaptades a la complexitat de la desinformació contemporània.

8. BIBLIOGRAFIA

Ahmed, W., Vidal-Alaball, J., Downing, J., & López Seguí, F. (2020). COVID-19 and the 5G conspiracy theory: Social network analysis of Twitter data. *Journal of Medical Internet Research*, 22(5), e19458.

BBC News. (2020, April 6). *Coronavirus: 'Murder threats' to telecoms engineers over 5G*.

Boston University School of Public Health. (2021). *COVID-19 misinformation and its global impact*.

Douglas, K. M., Sutton, R. M., & Cichocka, A. (2017). The psychology of conspiracy theories. *Current Directions in Psychological Science*, 26(6), 538–542.

Farkas, J., & Schou, J. (2021). *Post-truth, fake news and democracy: Mapping the politics of falsehood*. Routledge.

Hobbs, R. (2010). *Digital and media literacy: A plan of action*. The Aspen Institute.

Imhoff, R., & Lamberty, P. (2020). A bioweapon or a hoax? The link between distinct conspiracy beliefs about the coronavirus disease (COVID-19) outbreak and pandemic behavior. *Social Psychological and Personality Science*, 11(8), 1110–1118.

ITV. (2020). *YouTube terminates David Icke's account over COVID-19 conspiracy theories*.

Klein, E. (2023, March 27). *Twitter quietly killed the tool journalists used to find news*. Vox.

La Vanguardia. (2020). *Crema d'antenes a Espanya per conspiracions sobre el 5G*.

Lewandowsky, S., Ecker, U. K. H., & Cook, J. (2020). Misinformation and its correction: Continued influence and successful debiasing. *Psychological Science in the Public Interest*, 13(3), 106–131.

Livingstone, S. (2004). Media literacy and the challenge of new information and communication technologies. *The Communication Review*, 7(1), 3–14.

Mac, R. (2023, April 4). *Twitter shuts down its free API, cutting off researchers and public tools*. *The New York Times*.

Noguchi, Y. (2020). *Seen “Plandemic”? We take a close look at the viral conspiracy video’s claims*. NPR.

Pariser, E. (2011). *The filter bubble: What the internet is hiding from you*. Penguin Press.

Pennycook, G., & Rand, D. G. (2019). The implied truth effect: Attaching warnings to a subset of fake news stories increases perceived accuracy of stories without warnings. *Management Science*, 66(11), 4944–4957.

Reuters. (2020). *Facebook, YouTube remove ‘Plandemic’ video with ‘unsubstantiated’ coronavirus claims*.

Rosenhall, L. (2020). *Conspiracy theory doctor surrenders medical license*. CalMatters.

Science Feedback. (2020). *Fact-checking David Icke’s claims linking 5G and COVID-19*.

Tandoc, E. C., Lim, Z. W., & Ling, R. (2018). Defining “fake news”: A typology of scholarly definitions. *Digital Journalism*, 6(2), 137–153.

Teovanović, P., Lukić, P., Zupan, Z., Lazarević, L. B., & Ninković, M. (2021). Irrational beliefs differentially predict adherence to guidelines and pseudoscientific practices during the COVID-19 pandemic. *Applied Cognitive Psychology*, 35(2), 486–496.

The Guardian. (2020, April 4). *UK phone masts attacked amid 5G-coronavirus conspiracy theory*.

UNICEF. (2021). *COVID-19 misinformation: How false information spread during the pandemic*.

Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science*, 359(6380), 1146–1151.

Wardle, C., & Derakhshan, H. (2017). *Information disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policy making*. Council of Europe.

Zarocostas, J. (2020). How to fight an infodemic. *The Lancet*, 395, 676.

9. ANNEXES

Entrevista transcrita:

Entrevistador: Guillem Bas - **G**

Entrevistat: Sergi Sarri, *Head of Innovation Lab & 5G Tech Specialist* - **S**

G: A veure, són deu preguntes. No sé si et semblen moltes o poques. Tu explica tot el que vulguis, que m'anirà bé. He dividit l'entrevista en quatre blocs.

S: Perfecte, tu mateix. Jo em deixo portar.

G: Per començar, pots explicar breument què suposa realment el 5G en termes de funcionalitat i avenç respecte a les generacions anteriors?

S: Primer de tot, Guillem, gràcies per la teva feina. El 5G no és només una evolució, sinó una autèntica disrupció. Representa un salt tan gran com el que va suposar el 4G, però amb possibilitats noves. Parlem d'una tecnologia capaç de suportar milers de dispositius connectats en molt poc espai, amb una intensitat molt baixa. A més, amb el 5G podem crear xarxes virtuals que sectoritzen el senyal i permeten prioritzar serveis essencials en cas de col·lapse.

La seva baixa latència permet sentir realment que estem en temps real. Això obre possibilitats en camps com la cirurgia assistida, on un metge a Nova York podria operar a Brasil. Això ja s'ha provat i serà més habitual en el futur. També en camps com l'agricultura marina, on s'està començant a aplicar la combinació de 5G i realitat augmentada per ensenyar processos com la poda en remot.

El 5G també serà clau per al cotxe connectat, que necessitarà baixa latència per garantir la seguretat. Estem parlant d'un canvi profund que afectarà des de la mobilitat fins als serveis mèdics i industrials. Encara estem en els inicis, però el potencial és enorme.

G: Durant la pandèmia es va parlar molt de la relació entre les emissions del 5G i la salut. Des del teu punt de vista tècnic, per què creus que aquests mites van agafar tanta força?

S: Aquests mites venen de lluny. Fa molts anys que escoltem teories sobre radiacions dels mòbils. El problema és la desinformació i la manca de coneixement. Les ones del 5G no són ionitzants, no modifiquen l'ADN ni són perjudicials per a les cèl·lules.

El problema és que no sempre es fa una pedagogia adequada. Si no entens el llenguatge tècnic, és fàcil tenir por. I això obre la porta a manipulacions. La gent no entén què són les ones mil·limètriques o per què són inofensives, i quan no hi ha informació clara, qualsevol discurs pot fer forat.

G: Recordes com vas viure el moment més fort d'aquestes teories conspiratives durant la pandèmia?

S: Sí, recordo una fake news molt bèstia que deia que amb les vacunes t'implantaven un xip que després s'activava amb el 5G. Ho recordo perquè era tan surrealista que feia riure... però també feia por. La gent gran estava molt afectada, i això es va sumar a un context d'ansietat col·lectiva.

A més, el 5G començava a desplegar-se precisament l'any 2020, i això va alimentar la confusió. Alguns grups habitualment crítics amb la tecnologia van aprofitar l'avinentsa per vincular-ho amb la COVID-19. Va ser una tempesta perfecta.

G: Creus que la manca de coneixement tecnològic va ser clau perquè aquestes teories agafessin força?

S: Totalment. Hi ha una bretxa digital important. Però també influïren persones conegudes que van fer d'altaveus d'aquestes teories. Per exemple, Miguel Bosé, que té molta influència en un públic més gran d'edat, va defensar aquestes idees i això va fer que gent amb poca informació es pensés que podia ser cert.

G: I les institucions? Creus que tenen alguna responsabilitat en la manera com es comunica la tecnologia 5G?

S: Sí, evidentment. Quan arriben noves tecnologies cal explicar-les bé, fer campanyes clares i entenedores. Això no sempre s'ha fet. Si no informem bé, la gent omple els buits amb el que troba a internet. I el que troben no sempre és fiable.

G: Tu que estàs molt actiu a Twitter, quin paper creus que han tingut les xarxes socials en la difusió de la desinformació sobre el 5G?

S: Han tingut un paper clau. Les xarxes són com una plaça pública global. Si un dia algú penja una barbaritat, pot arribar a milers de persones en poques hores. Abans només ho comentaves al bar, ara ho publiques i es viralitza. I això ho hem vist amb el 5G i moltes altres coses.

Però també tenen una part positiva: permeten contrastar. Tothom pot buscar i verificar, sempre que en tingui les eines i el criteri. Cal formació i educació digital perquè la gent pugui distingir entre fonts fiables i no fiables.

G: Creus que es podria haver gestionat millor la comunicació sobre el 5G durant la pandèmia?

S: Potser sí, però en aquell moment tot estava centrat en la crisi sanitària. Parlar del 5G semblava irrellevant, però potser calia una acció més pedagògica o fins i tot humorística per desactivar certes teories. Es va cremar antenes a Espanya, Bèlgica, Països Baixos... Això va ser molt greu i mostra fins on pot arribar la paranoia.

G: Després de la pandèmia, has vist una evolució del discurs sobre el 5G?

S: Sí, a mesura que la gent ha començat a fer servir el 5G i veure que no hi ha res estrany, el mite s'ha anat trencant. Ara gairebé tothom té un mòbil amb 5G o sap què és. El context de crisi també va influir molt. En un moment de por, qualsevol explicació alternativa pot arrelar.

G: Com a expert, quins perills veus en la desinformació tecnològica per al desenvolupament de la innovació?

S: El perill és que certes tecnologies útils no arribin a implantar-se perquè la gent no se'n refia. Això pot frenar projectes molt bons i fer perdre oportunitats. La desinformació pot arruïnar negocis, bloquejar avenços... Per això la comunicació ha de ser clara i proactiva.

G: I per acabar, tens alguna reflexió personal sobre com podríem combatre millor aquestes narratives en el futur?

S: Les xarxes són el reflex de la societat. Hem de fer-les servir per informar bé, no només per vendre. Hem de ser capaços de desmuntar les falsedats amb arguments i comunicació clara. I sobretot, ens calen aliances: institucions, empreses, experts i ciutadania. Només així podrem contrarestar la desinformació i aprofitar tot el potencial de la innovació.

Fotografia de l'entrevistador i l'entrevistat:

